

Resource: Termini muhimu (unfoldingWord)

License Information

Termini muhimu (unfoldingWord) (Swahili) is based on: unfoldingWord® Translation Words, [unfoldingWord](#), 2022, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Termini muhimu (unfoldingWord)

U

Uadilifu, Uaguzi, Uajemi, uaminifu wa agano, Ubani, Uchawi, Uchinjaji, Uchongezi, Uchungu, Ufalme, Ufalme wa Israeli, Ufalme wa Mungu, Ufalme wa Yuda, Ufilisti, ufufuo, Ugiriki, Ugomvi, Uhamisho, Ujasiri, Ukiwa, Ukoma, Ukoo, Ukungu, Ulimi, Uliza, Umaarufu, Umbea, Umri, Umwagaji damu, Uovu, Uovu, Upanga, Upatanisho, Upatanisho, Upendo, Upokeaji, Uria, Uru, Ushirika, Ushuhuda, Utaji, Utambuzi, Utawala, Utawala, Utukufu, Utukufu, Utukufu, Uumbaji, Uungu, Uvumumba, Uvunjaji wa sheria, Uyahudi, Uzazi wa uchungu, Uzia, Uzinzi, Uzinzi

Marejeleo ya Biblia:

Uadilifu

Ufafanuzi:

Neno "uadilifu" linamaanisha kuwa mkweli na kuwa na kanuni na tabia za kimaadili thabiti; inasemekana mtu ana uadilifu.

- Kuwa na uadilifu kunamaanisha kuchagua kufanya kile kilicho kweli na sahihi hata wakati hakuna mtu mwingine anayekuona.
- Baadhi ya wahusika katika Biblia, kama vile Yosefu na Danieli, walionyesha uadilifu kwa kukataa kufanya uovu na kuchagua kumtii Mungu.
- Kitabu cha Mithali kinasema kwamba ni bora kuwa maskini na mwenye uadilifu kuliko kuwa tajiri fisadi au mwongo.

Mapendekezo ya Tafsiri

- Neno "uadilifu" linawenza pia kumaanisha "uaminifu," "unyofu wa maadili," "kujitendea ukweli," au "kutenda kwa njia ya kuaminika na ya uaminifu."

(Tazama pia: Danieli, Yusufu (OT))

- [1 Wafalme 9:4](#)
- [Ayubu 2:3](#)
- [Ayubu 4:6](#)
- [Mithali 10:8-9](#)
- [Zaburi 26:1-3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3476, H6664, H6666, H8535, H8537, H8537, H8538, H8549, G45870

Uaguzi

Ufafanuzi:

Maneno 'uaguzi' na 'uchawi' yanahusiana na mazoea ya kujaribu kupata habari kutoka kwa roho katika ulmwengu usio wa kawaada. Mtu anayefanya hivi wakati mwingine huitwa 'mwaguzi' au 'mchawi.'

- Katika nyakati za Agano la Kale, Mungu aliwaamuru Waisraeli wasijihusishe na uaguzi au uchawi.
- Mungu aliwaruhusu watu wake kutafuta taarifa kutoka kwake kwa kutumia Urimu na Thumimu, ambayo yalikuwa mawe aliyoyachagua kutumiwa na kuhani mkuu kwa kusudi hilo. Hata hivyo, hakuwaruhusu watu wake kutafuta habari kupidia kwa roho mbaya.
- Waaguzi wa kipagani walitumia mbinu mbalimbali kujaribu kupata habari kutoka kwa ulimwengu wa roho. Wakati mwingine walichunguza sehemu za ndani za mnyama aliyekufa au kutupa mifupa ya wanyama chini, wakitafuta mifumo ambayo wangetafsiri kama ujumbe kutoka kwa miungu yao ya uongo.
- Kwenye Agano Jipy, Yesu na mitume walikataa uaguzi, uganga, na uchawi. Shughuli hizi zote zinahusisha kutumia nguvu za roho mbaya na zinashutumiwa na Mungu.

(Tazama pia: mtume, mungu wa uongo, uchawi, uganga)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 6:1-2](#)
- [Matendo 16:16](#)
- [Ezekieli 12:24-25](#)
- [Mwanzo 44:5](#)
- [Yeremia 27:9-11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1870, H4738, H5172, H6049, H7080, H7081, G44360

Uajemi

Ufafanuzi:

Uajemi ilikuwa nchi ambayo iligeuka kuwa milki yenye nguvu ilioanzishwa na Koreshi Yarebu mnamo 550 Kabla ya Kristo (KK). Nchi ya Uajemi ilikuwa kusini mashariki mwa Babiloni na Ashuru katika eneo ambalo sasa ni Iran ya kisasa.

- Watu wa Uajemi wanaitwa "Waajemi."
- Kwa amri ya Mfalme Koreshi, Wayahudi waliachiliwa kutoka utumwani mwao huko Babeli na kuruhusiwa kurudi nyumbani. Hekalu huko Yerusalemu lilijengwa upya kwa fedha zilizotolewa na Milki ya Uajemi.
- Mfalme Artashasta alikuwa mtawala wa Milki ya Uajemi wakati Ezra na Nehemia waliporudi Yerusalemu kujenga upya kuta za mji huo.
- Esta alikuwa malkia wa ufalme wa Uajemi baada ya kuolewa na Mfalme Ahasuero.

(Tazama pia: Ahasuero, Artashasta, Ashuru, Babuloni, Koreshi, Esta, Ezra, Nehemia)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 36:20](#)[Danieli 10:13](#)
- [Esta 1:3-4](#)
- [Ezekieli 27:10](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6539, H6540, H6542, H6543

uaminifu wa agano

Ufafanuzi:

Katika nyakati za kibiblia, neno lililotafsiriwa kama "uaminifu wa agano" lilitumika kuelezea aina ya uaminifu, wema, na upendo ambao ultarajiwa na kuonyeshwa kati ya watu waliokuwa na uhusiano

wa karibu, iwe kwa ndoa au kwa damu. Neno hili hilo linatumika mara nyingi katika Biblia kuelezea jinsi Mungu anavyohusiana na watu wake, hasa ahadi yake ya kutimiza ahadi alizowapa.

- Njia ya kutafsiri neno hili inaweza kutegemea jinsi kila moja ya maneno "agano" na "uaminifu" yanavyotafsiriwa.
- Njia nyingine za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha: "Upendo wa Mwaminifu," "upendo wa uaminifu na kujitolea," au "kutegemewa kwa upendo."

(Tazama pia: agano, Mwaminifu, neema, Israeli, watu wa Mungu, ahadi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezra 3:11](#)
- [Hesabu 14:18](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2617

Ubani

Ufafanuzi:

Ubani ni kiungo chenye harufu nzuri kinachotengenezwa kutoka kwa utomvu wa miti. Inatumika kutengeneza manukato na uvumba.

- Katika nyakati za Biblia, ubani ulikuwa kiungo muhimu kilichotumika kuandaa miili ya wafu kwa mazishi.
- Kiungo hiki pia ni muhimu kwa sifa zake za uponyaji na utulivu.
- Wakati watu wenye hekima walipokuja kutoka nchi ya mashariki kumtembelea mtoto Yesu huko Bethlehemu, ubani ulikuwa moja ya zawadi tatu walizomletea.

(Tazama pia: Bethlehemu, watu wenye hekima)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 9:28–29](#)
- [Kutoka 30:34–36](#)
- [Mathayo 2:11–12](#)
- [Hesabu 5:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3828, G30300

Uchawi

Ufafanuzi:

Neno "uchawi" linarejelea mazoea ya kutumia nguvu za kimiujiza ambazo hazitoki kwa Mungu. "Mchawi" ni mtu anayejihuisha na uchawi.

- Nchini Misri, wakati Mungu alipofanya miujiza kupitia Mose, wachawi wa Farao wa Misri waliweza kuiga baadhi ya mambo hayo, lakini nguvu zao hazikutoka kwa Mungu.
- Uchawi mara nyingi unahusisha kutamka au kurudia maneno fulani ili kufanya jambo la kimiujiza litokee.
- Mungu anaamuru watu wake waepuke mazoea haya ya uchawi au utabiri.
- Mchawi ni mtu anayetumia uchawi, mara nyingi kwa madhumuni ya kudhuru wengine.

(Tazama pia: utabiri, Misri, Farao, nguvu, uchawi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 41:8](#)
- [Mwanzo 41:22-24](#)
- [Mwanzo 44:3-5](#)
- [Mwanzo 44:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2748, H2749, H3049, G30970

Uchawi*Ufafanuzi:*

"Uchawi" au "uganga" inahusu matumizi ya nguvu za kichawi, ambazo zinahusisha kutekeleza vitendo vyenye nguvu kwa msaada wa roho mbaya. "Mchawi" ni mtu anayetekeleza vitendo hivi vya nguvu na ulozi.

- Matumizi ya ulozi na uchawi yanaweza kuhusisha mambo yenye manufaa (kama vile kuponya mtu) na mambo yenye madhara (kama vile kumwekea mtu laana). Hata hivyo, aina zote za uchawi ni mbaya kwa sababu zinatumia nguvu za roho waovu.
- Kwenye Biblia, Mungu anasema kwamba matumizi ya uchawi ni maovu kama dhambi nyingine mbaya (kama vile uasherati, kuabudu sanamu, na kutoa watoto kafara).
- Maneno "uchawi" na "uganga" yanaweza pia kumaanisha "nguvu za roho mbaya" au "kuazimu."
- Njia zinazowezekana za kutafsiri "mchawi" zinaweza kujumuisha "mlozi" au "mtu anayeazimu" au "mtu anayefanya miujiza kwa kutumia nguvu za roho mbaya."
- Kumbuka kwamba "uchawi" lina maana tofauti na neno "utabiri," ambalo linahusu kujaribu kuwasiliana na ulimwengu wa roho.

(Tazama pia: uasherati, pepo, utabiri, mungu wa uongo, ulozi, dhabihu, ibada)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 8:9-11](#)
- [Kutoka 7:11-13](#)
- [Wagalatia 5:19-21](#)
- [Ufunuo 9:20-21](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3784, H3785, H3786, H6049, G30950, G30960, G30970, G53310, G53320, G53330

Uchinjaji

Ufanuzi:

Neno "uchinjaji" linamaanisha kuua idadi kubwa ya wanyama au watu kwa njia ya vurugu. Pia linaweza kumaanisha kuua mnyama kwa lengo la kumla. Kitendo cha uchinjaji pia huitwa "kuchinja."

- Abrahamu alipowapokea wageni watatu kwenye hema lake jangwani, aliwaagiza watumishi wake kuchinja na kupika ndama kwa ajili ya wageni hao.
- Nabii Ezekieli alitabiri kwamba Mungu angepeleka malaika wake kuwaua wote amba o hawatafuata Neno lake.
- 1 Samweli inarekodi mauaji makubwa ambapo Waisraeli 30,000 waliuawa na maadui zao kutokana na kutotii kwao Mungu.
- "Silaha za kuchinja" zinaweza kutafsiriwa kama "silaha za kuua."
- Usemi "mauaji yalikuwa mengi sana" unaweza kutafsiriwa kama "idadi kubwa ya watu waliuawa" au "idadi ya vifo ilikuwa kubwa sana" au "idadi ya watu waliokufa ilikuwa kubwa sana.
- Njia nyingine za kutafsiri "uchinjaji" zinaweza kujumuisha "kuua," "kuchinja," au "kuangamiza."
- (Tazama pia: malaika, ng'ombe, kutotii, Ezekieli, mtumishi, kuua)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezekieli 21:10-11](#)
- [Waembrania 7:1](#)
- [Isaya 34:2](#)
- [Yeremia 25:34](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2026, H2027, H2028, H2076, H2491, H2873, H2874, H2878, H4046, H4293, H4347, H4660, H5221, H6993, H7524, H7819, H7821, G28710, G49670, G49690

Uchongezi

Ufafanuzi:

Uchongezi unahusisha mambo mabaya, yanayochafua yanayosemwa (bila kuandikwa) kuhusu mtu mwingine. Kusema mambo kama hayo (bila kuyaandika) kuhusu mtu ni kumchafua mtu huyo. Mtu anayesema mambo kama hayo ni mchongezi.

- Uchongezi inaweza kuwa ripoti ya kweli au tuhuma za uongo, lakini athari yake ni kuwafanya wengine kumfikiria vibaya mtu anayekashifiwa.
- "Kuchongea" linaweza kumaanisha "kusema vibaya kuhusu" au "kusambaza taarifa mbaya" au "kudhalilisha."
- Mchongezi pia anajulikana kama "mtoa taarifa" au "mchongezi wa hadithi."

(Tazama pia: kukufuru)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 4:13](#)
- [1 Timotheo 3:11](#)
- [2 Wakorintho 6:8-10](#)
- [Marko 7:20-23](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1681, H1696, H1848, H3960, H5791, H7270, H7400, H8267, G09870, G09880, G12280, G14260, G26360, G26370, G30590, G30600

Uchungu

Uchungu

Ufafanuzi:

Neno "uchungu" linamaanisha maumivu makuu au dhiki.

- Shida inaweza kuwa maumivu ya kimwili, kihisia, au dhiki.
- Mara nyingi, watu wanaopitia uchungu uliokithiri huonyesha hali hiyo kupitia uso na tabia zao.
- Kwa mfano, mtu aliye katika maumivu makuu au huzuni anaweza kusaga meno yake au kulia kwa sauti kubwa.
- Neno "uchungu" linaweza pia kutafsiriwa kama "dhiki ya kihisia," "huzuni kubwa," au "maumivu makuu."

Marejeleo ya Biblia:

- [Yeremia 6:24](#)
- [Yeremia 19:9](#)
- [Ayubu 15:24](#)
- [Luka 16:24](#)
- [Zaburi 116:3-4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2342, H2470, H2479, H3708, H4164, H4689, H4691, H5100, H6695, H6862, H6869, H7267, H7581, G09280, G36000, G49280

Ufalme

Ufafanuzi:

Ufalme ni kundi la watu wanaotawaliwa na mfalme. Pia inahusu eneo au maeneo ya kisiasa ambayo mfalme au mtawala mwingine ana udhibiti na mamlaka.

- Ufalme unaweza kuwa wa ukubwa wowote wa kijiografia. Mfalme anaweza kutawala taifa au nchi au mji mmoja tu.
- Neno "ufalme" linaweza pia kumaanisha utawala wa kiroho au mamlaka, kama vile katika neno "ufalme wa Mungu."
- Mungu ni mtawala wa viumbe vyote, lakini neno "ufalme wa Mungu" hasa linahusu utawala na mamlaka yake juu ya watu ambao wameamini katika Yesu na ambao wamejisalimisha kwa mamlaka yake.
- Biblia pia inazungumzia Shetani kuwa na "ufalme" ambamo anatawala kwa muda juu ya mambo mengi duniani. Ufalme wake ni wa uovu na unaitwa "giza."

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Unapozungumzia eneo la kijiografia linalotawaliwa na mfalme, neno "ufalme" linaweza kutafsiriwa kama "nchi (inayotawaliwa na mfalme)" au "eneo la mfalme" au "sehemu inayotawaliwa na mfalme."
- Kwa maana ya kiroho, "ufalme" unaweza kutafsiriwa kama "kutawala" au "kutawala" au "kudhibiti" au "kuongoza."
- Njia moja ya kutafsiri "ufalme wa makuhani" inaweza kuwa "makuhani wa kiroho wanaotawaliwa na Mungu."
- Maneno "ufalme wa nuru" yanaweza kutafsiriwa kama "utawala wa Mungu ambao ni mzuri kama nuru" au "wakati Mungu, ambaye ni nuru, anatawala watu" au "nuru na wema wa ufalme wa Mungu." Ni bora kuweka neno "nuru" katika usemi huu kwa kuwa ni neno muhimu sana katika Biblia.
- Kumbuka kwamba neno "ufalme" ni tofauti na himaya, ambapo mfalme hutawala nchi kadhaa.

(Tazama pia: mamlaka, mfalme, ufalme wa Mungu,
ufalme wa Israeli, Yuda, Yuda, kuhani)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 2:12](#)
- [2 Timotheo 4:17–18](#)
- [Wakolosai 1:13–14](#)
- [Yohana 18:36](#)
- [Marko 3:24](#)
- [Mathayo 4:7–9](#)
- [Mathayo 13:19](#)
- [Mathayo 16:28](#)
- [Ufunuo 1:9](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **13:2** Mungu alisema kwa Mose na watu wa Israeli, “Ikiwa mtanitii na kushika agano langu, mtakuwa mali yangu ya thamani, **ufalme** wa makuhani, na taifa takatifu.”
- **18:4** Mungu alikuwa na hasira na Solomoni na, kama adhabu kwa kutokuwa mwaminifu kwa Solomoni, aliahidi kugawanya taifa la Israeli katika **falme** mbili baada ya kifo cha Solomoni.
- **18:7** Kumi ya makabila ya taifa la Israeli yaliasi dhidi ya Rehoboamu. Ni makabila mawili tu yaliyobaki Mwaminifu kwake. Makabila haya mawili yakawa **ufalme** wa Yuda.
- **18:8** Makabila mengine kumi ya taifa la Israeli ambayo yaliasi dhidi ya Rehoboamu yalimteua mtu mmoja aitwaye Yeroboamu kuwa mfalme wao. Walijenga **ufalme** wao katika sehemu ya kaskazini ya nchi na waliitwa **ufalme** wa Israeli.
- **21:8** Mfalme ni mtu ambaye anatawala juu ya **ufalme** na Waamuzi watu.

Data ya Neno:

- Strong's: H4410, H4437, H4438, H4467, H4468, H4474, H4475, G09320

Ufalme wa Israeli

Uhalisia:

Kile kilichokuwa sehemu ya kaskazini ya taifa la Israeli kiligeuka kuwa ufalme wa Israeli wakati makabila kumi na mawili ya Israeli yalipogawanywa kuwa falme mbili baada ya Solomoni kufariki.

- Ufalme wa Israeli ulioko kaskazini ulikuwa na makabila kumi, na ufalme wa Yuda ulioko kusini ulikuwa na makabila mawili.
- Mji mkuu wa ufalme wa Israeli ulikuwa Samaria. Ulikuwa takriban kilomita 50 kutoka Yerusalem, mji mkuu wa ufalme wa Yuda.
- Wafalme wote wa ufalme wa Israeli walikuwa waovu. Waliwashawishi watu kuabudu sanamu na miungu ya uongo.
- Mungu aliwatuma Waashuru kushambulia ufalme wa Israeli. Waisraeli wengi walikamatwa na kupelekwa kuishi Ashuru.
- Waashuru walileta wageni kuishi mionganii mwa watu waliobaki katika ufalme wa Israeli. Wageni hawa walioana na Waisraeli, na kizazi chao kikawa watu wa Samaria.

(Tazama pia: Ashuru, Israeli, Yuda, Yerusalem, ufalme, Samaria)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 35:18](#)
- [Yeremia 5:11](#)
- [Yeremia 9:26](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **18:8** Makabila kumi ya taifa la Israeli yaliyomuasi Rehoboamu yalinkteua mtu aitwaye Yeroboamu kuwa mfalme wao. Waliunda ufalme wao katika sehemu ya kaskazini ya nchi na waliitwa **ufalme wa Israeli**.
- **18:10 Falme za Yuda na Israeli** zilikuwa maadui na mara nyingi zilipigana dhidi ya kila moja.
- **18:11 Katika ufalme mpya wa Israeli**, wafalme wote walikuwa waovu.
- **20:1 Falme za Israeli** na Yuda zote zilitenda dhambi dhidi ya Mungu.
- **20:2 Ufalme wa Israeli** uliharibiwa na Milki ya Ashuru, taifa lenye nguvu na ukatili. Waashuru waliua watu wengi katika **ufalme wa Israeli**, wakachukua kila kitu cha thamani, na kuchoma sehemu kubwa ya nchi.
- **20:4 Kisha Waashuru walileta wageni kuishi** katika nchi ambapo **ufalme wa Israeli** ulikuwa. Wageni hao walijenga upya miji iliyoharibiwa na kuoa Waisraeli waliobaki hapo. Wazao wa Waisraeli waliooa wageni waliitwa Wasamaria.

Data ya Neno:

- Strong's: H3478, H4410, H4467, H4468

Ufalme wa Mungu

Ufafanuzi:

Maneno "ufalme wa Mungu" na "ufalme wa mbinguni" yote yanarejelea utawala na mamlaka ya Mungu juu ya watu wake na juu ya viumbe vyote.

- Wayahudi mara nyingi walitumia neno "mbinguni" kumaanisha Mungu, ili kuepuka kutaja jina lake moja kwa moja. (Tazama: metonymy)
- Kwenye kitabu cha Agano Jipyä ambacho Mathayo aliandika, alirejelea ufalme wa Mungu kama "ufalme wa mbinguni," labda kwa sababu aliquwa anaandika hasa kwa wasikilizaji wa Kiyahudi.
- Ufalme wa Mungu unarejelea Mungu kutawala watu kiroho pamoja na kutawala ulimwengu wa kimwili.
- Manabii wa Agano la Kale walisema kwamba Mungu atamtuma Masihi kutawala kwa Uadilifu. Yesu, mwana wa Mungu, ndiye Masihi atakayetawala ufalme wa Mungu milele.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "ufalme wa Mungu" unaweza kutafsiriwa kama "utawala wa Mungu (kama mfalme)" au "wakati Mungu anatawala kama mfalme" au "utawala wa Mungu juu ya kila kitu."
- Kulingana na muktadha, neno "ufalme wa mbinguni" linaweza pia kutafsiriwa kama "utawala wa Mungu kutoka mbinguni kama mfalme" au "Mungu mbinguni akitawala" au "utawala wa mbinguni" au "mbingu ikitawala kila kitu." Ikiwa haiwezekani kutafsiri hili kwa urahisi na wazi, kifungu "ufalme wa Mungu" kinaweza kutafsiriwa badala yake.
- Watafsiri wengine wanaweza kupendelea kuandika "Mbingu" kwa herufi kubwa ili kuonyesha kwamba inarejelea Mungu. Wengine wanaweza kujumuisha maelezo katika maandishi, kama vile "ufalme wa mbinguni (yaani, 'ufalme wa Mungu')."

- Tanbihi chini ya ukurasa wa Biblia iliyochapishwa inaweza pia kutumika kuelezea maana ya "mbingu" katika usemi huu.

(Tazama pia: Mungu, mbingu, mfalme, ufalme, Mfalme wa Wayahudi, utawala)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wathesalonike 1:5](#)
- [Matendo 8:12-13](#)
- [Matendo 28:23](#)
- [Wakolosai 4:11](#)
- [Yohana 3:3](#)
- [Luka 7:28](#)
- [Luka 10:9](#)
- [Luka 12:31-32](#)
- [Mathayo 3:2](#)
- [Mathayo 4:17](#)
- [Mathayo 5:10](#)
- [Warumi 14:17](#)

Mifano ya hadithi za Biblia

- 24:2 Naye (Yohana) akawahubiria, akisema, Tubuni, kwa maana ufalme wa Mungu umekaribia
- 28:6 Kisha Yesu akawaambia wanafunzi wake, "Ni vigumu sana kwa matajiri kuingia katika Ufalme wa Mungu! Naam, ni rahisi zaidi kwa ngamia kupenya tundu la sindano kuliko tajiri kuingia katika ufalme wa Mungu."
- 29:2 Yesu akasema, Ufalme wa Mungu umefanana na mfalme mmoja aliyetaka kufanya hesabu na watumishi wake.
- 34:1 Yesu alisimulia hadithi nyiningine nyingi kuhusu ufalme wa Mungu. Kwa mfano, alisema, "Ufalme wa Mungu unafanana na mbegu ya haradali ambayo mtu fulani aliipanda katika shamba lake."
- 34:3 Yesu akatoa mfano mwengine, akisema, Ufalme wa Mungu umefanana na chachu ambayo mwanamke huichanganya katika unga mpaka unga wote ukaenea.

- 34:4 "Ufalme wa Mungu pia ni kama hazina iliyofichwa ambayo mtu fulani aliiificha shambani. Mtu mwingine alipata hazina hiyo na kuizika tena."
- 34:5 "Ufalme wa Mungu pia ni kama lulu kamilifu ya thamani kubwa."
- 42:9 Aliwathibitishia wanafunzi wake kwa njia nyingi kwamba yu hai, na akawafundisha kuhusu ufalme wa Mungu.
- 49:5 Yesu alisema kwamba ufalme wa Mungu ni wa thamani kuliko kitu kingine chochote ulimwenguni.
- 50:2 Yesu alipokuwa akiishi duniani alisema, "Wanafunzi wangu watahubiri habari njema ya ufalme wa Mungu kwa watu kila mahali katika ulimwengu, na ndipo ule mwisho utakapokuja."
- Baada ya Mfalme Solomoni kufariki, taifa la Israeli liligawanyika katika falme mbili: Israeli na Yuda. Ufalme wa Yuda ulikuwa ufalme wa kusini, ulioko magharibi mwa Bahari ya Chumvi.
- Mji mkuu wa ufalme wa Yuda ulikuwa Yerusalem.
- Wafalme wanane wa Yuda walimtii Mungu na kuwaongoza watu kumwabudu. Wafalme wengine wa Yuda walikuwa waovu na waliwaongoza watu kuabudu sanamu.
- Zaidi ya miaka 120 baada ya Ashuru kushinda Israeli (ufalme wa kaskazini), Yuda ilishindwa na taifa la Babuloni. Wababuloni waliharibu mji na hekalu, na kuwachukua watu wengi wa Yuda kwenda Babuloni kama mateka.

Data ya Neno: Strong's: G09320, G23160, G37720

(Tazama pia: Yuda, Bahari ya Chumvi)

Ufalme wa Yuda

Uhalisia:

Kabila la Yuda lilikuwa kubwa zaidi kati ya makabila kumi na mawili ya Israeli. Ufalme wa Yuda uliundwa na makabila ya Yuda na Benyamini.

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 30:26-28](#)
- [2 Samweli 12:8](#)
- [Hosea 5:14](#)
- [Yeremia 7:33](#)
- [Waamuzi 1:16-17](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **18:7** Ni makabila mawili tu yaliyobaki waaminifu kwake (Rehoboamu). Makabila haya mawili yakawa **ufalme wa Yuda**.
- **18:10 Falme za Yuda** na Israeli zikawa maadui na mara nyingi zilipigana dhidi ya kila moja.
- **18:13 Wafalme wa Yuda** walikuwa wazao wa Daudi. Baadhi ya wafalme hawa walikuwa watu wema waliotawala kwa haki na kumwabudu Mungu. Hata hivyo, wengi wa wafalme wa **Yuda** walikuwa waovu, wafisadi, na waliabudu sanamu.
- **20:1 Falme za Israeli na Yuda** zote zilitenda dhambi dhidi ya Mungu.
- **20:5** Watu wa **ufalme wa Yuda** waliona jinsi Mungu alivyowaadhibu watu wa ufalme wa Israeli kwa kutomwamini na kutomtii. Hata hivyo, bado waliabudu sanamu pamoja na miungu ya Wakanaani.
- **20:6** Takriban miaka 100 baada ya Waashuru kuuangamiza ufalme wa Israeli, Mungu alimtuma Nebukadneza, mfalme wa Wababuloni, kushambulia **ufalme wa Yuda**.
- **20:9** Nebukadneza na jeshi lake walichukua karibu watu wote wa **ufalme wa Yuda** kwenda Babuloni, wakiwaacha tu watu maskini kabisa ili walime mashamba.

Data ya Neno:

- Strong's: H4438, H3063

Ufilisti

Ufafanuzi:

Ufilisti ni jina la eneo kubwa katika nchi ya Kanaani, lililopo kando ya pwani ya Bahari ya Mediterania.

- Eneo hilo lilikuwa kwenye uwanda wa pwani wenye rutuba nyingi, kuanzia Yafa kaskazini hadi Gaza kusini. Lilikuwa na urefu wa takriban kilomita 64 na upana wa kilomita 16.
- Ufilisti ilikaliwa na "Wafilisti," kundi la watu wenye nguvu ambao mara kwa mara walikuwa maadui wa Waisraeli.

(Tazama pia: Wafilisti, Gaza, Yafo)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 10:9–10](#)
- [Yoeli 3:4](#)
- [Zaburi 60:8–9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0776 H6429 H6430

ufufuo

Ufafanuzi:

Neno "ufufuo" linamaanisha kitendo cha kuwa hai tena baada ya kufa.

- Kumfufua mtu humaanisha kumrudisha mtu huyo katika uhai tena. Mungu pekee ndiye ana uwezo wa kufanya hivi.
- Neno "ufufuo" mara nyingi linahusu Yesu kurudi hai baada ya kufa.
- Wakati Yesu alisema, "Mimi ni ufufuo na Uzima" alimaanisha kuwa yeye ndiye chanzo cha ufufuo, na ndiye anayesababisha watu kurudi kwenye maisha.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- "Ufufuo" wa mtu unaweza kutafsiriwa kama "kurudi kwake kuwa hai" au "kuwa hai tena baada ya kufa."
- Maana halisi ya neno hili ni "kuinuka" au "kitendo cha kufufuliwa (kutoka kwa wafu)." Hizi zingekuwa njia nyingine za kutafsiri neno hili.

(Tazama pia: maisha, kifo, kuinua)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 15:13](#)
- [1 Petro 3:21](#)
- [Waebrania 11:35](#)
- [Yohana 5:28-29](#)
- [Luka 20:27](#)
- [Luka 20:36](#)
- [Mathayo 22:23](#)
- [Mathayo 22:30](#)
- [Wafilipi 3:11](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **21:14** Kupitia kifo cha Masihi na **ufufuo**, Mungu angekamilisha mpango wake wa kuokoa wenye dhambi na kuanzisha Agano Jipy.
- **37:5** Yesu alijibu, "Mimi ni **ufufuo** na Uzima. Yeyote anayeamini ndani yangu ataishi, hata kama atakufa."

Data ya Neno:

- Strong's: G03860, G14540, G18150

Ugiriki*Uhaliasia:*

Katika kipindi cha Agano Jipy, Ugiriki ilikuwa jimbo ndani ya Milki ya Roma.

- Kama nchi ya kisasa, Ugiriki iko kwenye rasi inayopakana na Bahari ya Mediterania, Bahari ya Aegean, na Bahari ya Lonia
- Mtume Paulo alitembelea miji kadhaa huko Ugiriki na kuanzisha makanisa katika miji ya Korintho, Thesalonike, na Filipi, na pengine mingineyo.
- Watu wanaotoka Ugiriki wanaitwa "Wagiriki" na lugha yao ni "Kigiriki." Watu kutoka majimbo mengine ya Roma pia walizungumza Kigiriki, ikiwa ni pamoja na Wayahudi wengi.
- Wakati mwingine neno "Mgiriki" hutumiwa kumaanisha mtu ambaye si Myahudi.

(Mapendekezo ya tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Korintho, Mtu ambaye si Myahudi, Kigiriki, Kiebrania, Filipi, Thesalonike)

Marejeleo ya Biblia:

- [Danieli 8:21](#)
- [Danieli 10:20-21](#)
- [Danieli 11:1-2](#)
- [Zekaria 9:13](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3120, G16710

Ugomvi*Ufafanuzi:*

Neno "ugomvi" linamaanisha mgongano wa kimwili au kihisia kati ya watu.

- Mtu anayesababisha ugomvi hufanya mambo yanayoleta kutokubaliana kwa nguvu kati ya watu na hisia za kuumiza.
- Mara nyingi, matumizi ya neno "ugomvi" yanamaanisha kuwa hisia kali kama vile hasira au uchungu zinahusika.
- Njia nyingine za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha "kutokubaliana," "mgogoro," au "mgongano."

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 3:3-5](#)
- [Habakuki 1:3](#)
- [Wafilipi 1:17](#)
- [Mithali 17:1](#)
- [Zaburi 55:8-9](#)
- [Warumi 13:13](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1777, H1779, H4066, H4090, H4683, H4808, H7379, H7701, G04850, G20520, G20540, G30550, G31630, G53790

Uhamisho

Ufanuzi:

Neno "uhamisho" linamaanisha watu kulazimishwa kuishi sehemu fulani mbali na nchi yao ya asili.

- Kwa kawaida, watu hutumwa uhamishoni kama adhabu au kwa sababu za kisiasa.
- Watu waliovamiwa wanaweza kupelekwa uhamishoni kwenda katika nchi ya jeshi lililoshinda, ili kufanya kazi kwa ajili yao.
- "Uhamisho wa Babeli" (au "uhamisho") ni kipindi katika historia ya Biblia ambapo raia wengi wa Kiyahudi kutoka eneo la Yuda walichukuliwa kutoka makwao na kulazimishwa kuishi Babeli. Kipindi hiki kilidumu kwa miaka 70.

- Neno "wahamiaji" linarejelea watu wanaishi uhamishoni, mbali na nchi yao ya nyumbani.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "kuhamisha" linaweza pia kumaanisha "kutuma mbali," "kulazimisha kutoka," au "kufukuza."
- Neno "the exile" linaweza kutafsiriwa kama "wakati wa kupelekwa mbali," "wakati wa kufukuzwa," "wakati wa kutokuwepo kwa lazima," au "kufukuzwa."
- Njia za kutafsiri "the exiles" zinaweza kujumuisha "watu waliohamishwa," "watu waliotimuliwa," au "watu waliohamishwa kwenda Babuloni."

(Tazama pia: Babeli, Yuda)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wafalme 24:14](#)
- [Danieli 2:25–26](#)
- [Ezekieli 1:1–3](#)
- [Isaya 20:4](#)
- [Yeremia 29:1–3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1123, H1473, H1540, H1541, H1546, H1547, H3212, H3318, H5080, H6808, H7617, H7622, H8689, G39270

Ujasiri*Uhaliasia:*

Neno "ujasiri" linamaanisha kukabiliana kwa ujasiri au kufanya jambo ambalo ni gumu, la kutisha, au hatari.

- Neno "jasiri" linaelezea mtu anayeshiriki ujasiri, ambaye hufanya jambo sahihi hata anapohisi hofu au kushinikizwa kukata tamaa.
- Mtu anaonyesha ujasiri anapokabiliana na maumivu ya kihisia au kimwili kwa nguvu na uvumilivu au anapokabiliana na tishio la maumivu ya kihisia au kimwili kwa nguvu za kihisia.
- Usemi "jipe moyo" unamaanisha "usiogope" au "kuwa na uhakika kwamba mambo yatakuwa sawa."
- Wakati Yoshua alipokuwa akijiandaa kwenda katika nchi hatari ya Kanaani, Mose alimhimiza kuwa "hodari na mwenye ujasiri."
- Neno "jasiri" linaweza pia kutafsiriwa kama "jasiri" au "asiyeogopa" au ""mthubutu."
- Kulingana na muktadha, "kuwa na ujasiri" inaweza pia kutafsiriwa kama "kuwa na nguvu kihisia" au "kuwa na kujiamini" au "simama imara."
- Kusema kwa "ujasiri" kunaweza kutafsiriwa kama "sema kwa ujasiri" au "sema bila kuogopa" au "sema kwa kujiamini."

Mapendekezo ya Tafsiri

(Tazama pia: himiza, kujiamini, hofu, nguvu)

*Marejeleo ya Biblia:**Data ya Neno:*

- Imara:

Ukiwa*Ufafanuzi:*

Maneno "Ukiwa" na "uharibifu," yanapotumika kurejelea mahali au eneo, yanarejelea hali ya kuharibiwa na kuachwa bila watu kabisa au kwa sehemu. Neno "Ukiwa," linaporejelea mtu au kundi

la watu, linaelezea hali ya uharibifu, upweke, na huzuni.

- Ikiwa shamba ambapo mazao yanakua limefanywa Ukiwa, inamaanisha kwamba kitu kimeharibu mazao, kama vile wadudu au jeshi linalovamia.
- Mkoala "Ukiwa" unarejelea eneo la ardhi ambalo limeachwa au kutelekezwa kwa kiasi na kwa hivyo lina watu wachache wanaoishi hapo.
- Ikiwa jiji limefanywa "Ukiwa" inamaanisha kwamba majengo na mali zake zimeharibiwa au kuibwa, na watu wake wameuawa au kukamatwa. Jiji linakuwa "tupu" na "limeharibiwa." Hii inafanana na maana ya "kuharibu" au "kuharibiwa," lakini kwa msisitizo zaidi juu ya utupu.
- Nchi ya "Ukiwa" au "nyika" mara nyingi ilikuwa mahali ambapo watu walioitengwa (kama vile wenye ukoma) na wanyama hatari waliishi.
- Kulingana na muktadha, neno hili, linaporejelea jiji au eneo, linaweza kutafsiriwa kama "kuharibiwa" au "kuangamizwa" au "kuachwa" au "kutelekezwa" au "kusahaulika."
- Kulingana na muktadha, neno hili, linaporejelea mtu au kundi la watu, linaweza kutafsiriwa kama "mpweke na aliyefukuzwa" au "aliyearchwa."
- "Mharibifu" ni yule anayesababisha uharibifu.

(Tazama pia: jangwa, kuharibu kabisa, kuharibu, taka)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wafalme 22:19](#)
- [Matendo 1:20](#)
- [Danieli 9:17-19](#)
- [Maombolezo 3:11](#)
- [Luka 11:17](#)
- [Mathayo 12:25](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0490, H0816, H0910, H1565, H2717, H2720, H2721, H2723, H3173, H3341, H3456, H3582, H4875, H4923, H5352, H5800, H7582, H7701, H7722, H8047, H8074, H8076, H8077, G20480, G20490, G20500, G34430

Ukoma

Ufafanuzi:

Neno "ukoma" linatumika katika Biblia kurejelea magonjwa mbalimbali ya ngozi. "Mkoma" ni mtu mwenye ukoma. Neno "ukoma" linaelezea mtu au sehemu ya mwili iliyoambukizwa ukoma.

- Aina fulani za ukoma husababisha ngozi kubadilika rangi na kuwa na madoa meupe, kama wakati Miriamu na Naamani walipokuwa na ukoma.
- Katika nyakati za kisasa, ukoma mara nyingi husababisha mikono, miguu, na sehemu nyingine za mwili kuharibika na kupotoka.
- Kulingana na maagizo ambayo Mungu aliwapa Waisraeli, wakati mtu alikuwa na ukoma, alichukuliwa kuwa "najisi" na alipaswa kukaa mbali na watu wengine ili wasipate kuambukizwa ugonjwa huo.
- Mwenye ukoma mara nyingi angepasa sauti akisema "mchafu" ili wengine waonywe wasimkaribie.
- Yesu aliponya wakoma wengi, na pia watu ambao walikuwa na magonjwa mengine.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Neno "ukoma" katika Biblia linaweza kutafsiriwa kama "ugonjwa wa ngozi" au "ugonjwa wa ngozi unaoogopwa."
- Njia za kutafsiri "mwenye ukoma" zinaweza kujumuisha "amejaa ukoma" au "ameambukizwa ugonjwa wa ngozi" au "amefunikwa na vidonda vyaa ngozi."

(Tazama pia: Miriamu, Naamani, safi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Luka 5:13](#)
- [Luka 17:12](#)
- [Marko 1:40](#)
- [Marko 14:3](#)
- [Mathayo 8:3](#)
- [Mathayo 10:8-10](#)
- [Mathayo 11:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6879, H6883, G30140, G30150

Ukoo

Ufafanuzi:

Neno "ukoo" linamaanisha kundi la wanachama wa familia kubwa ambao wanatokana na babu mmoja.

- Kwenye Agano la Kale, Waisraeli walihesabiwa kulingana na koo zao au makundi ya familia zao.
- Koo mara nyingi zilitambuliwa kwa jina la babu zao maarufu zaidi.
- Watu binafsi wakati mwingine walitajwa kwa jina la ukoo wao. Mfano wa hili ni wakati ambapo baba mkwe wa Mose, Yethro, wakati mwingine anaitwa kwa jina la ukoo wake, Reueli.
- Neno "ukoo" linaweza pia kumaanisha "kikundi cha familia," "familia kubwa," au "ndugu."

(Tazama pia: familia, Yethro, kabilia.)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Nyakati 6:33-35](#)
- [Mwanzo 10:2-5](#)
- [Mwanzo 36:15-16](#)
- [Mwanzo 36:29-30](#)
- [Mwanzo 36:40](#)
- [Yoshua 15:20](#)
- [Hesabu 3:38-39](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0001, H0441, H1004, H4940

- Ukungu ultumiwa kutengeneza vito, sahani, na vyombo vyanya kula, pamoja na vitu vingine.
- Kwenye Biblia, ukungu unatajwa hasa kuhusiana na utengenezaji wa sanamu za kuabudiwa kama miungu.
- Metali zinahitaji kupashwa moto hadi joto la juu sana ili ziweze kumiminwa kwenye ukungu.
- Kutengeneza kitu kunamaanisha kuunda kitu katika umbo fulani au kufanana kwa kutumia ukungu au mikono.
- "Mfinyanzi" ni mtu anayeumba au anayetengeneza kitu.

Ukungu*Maelezo:*

Ukungu ni kipande cha kuni, chuma, au udongo kilichochongwa ambacho hutumika kuunda vitu kutoka kwa dhahabu, fedha, au vifaa vingine vinavyoweza kulainishwa na kisha kuumbwa kwa kutumia ukungu.

Mapendeleko ya Tafsiri

- Neno hili linaweza pia kutafsiriwa kama "kuunda," "kutengeneza," au "kufanya."
- Neno "aliyeumbwa" linaweza kutafsiriwa kama "limeumbwa" au "limeundwa."
- Neno "ukungu" linaweza kutafsiriwa kama "kontena lililoumbwa" au "sahani iliyochongwa."

(Tazama pia: mungu wa uongo, Dhahabu, mungu wa uongo, fedha)

*Marejeleo ya Biblia:**Data ya Neno:*

- Strong's: H4541, H4165, G41100, G41110

Ulimi*Ufafanuzi:*

Neno "ulimi" linahusu kiungo ndani ya mdomo wa mtu kinachotumika kwa kuzungumza. Neno hili mara nyingi hutumiwa kwa njia ya mfano kumaanisha "lughu" au "kuzungumza." Pia kuna maana nyingine kadhaa za mfano.

- Kwenye Biblia, maana ya kawaida ya neno hili ni "lughha" au "hotuba."
- Wakati mwingine, "lughha" inaweza kumaanisha lugha ya kibinadamu inayozungumzwa na kundi fulani la watu.
- Mara nyingine inahusu lugha ya kiroho ambayo Roho Mtakatifu huwapa waumini katika Kristo kama mojawapo ya "karama za Roho."
- Katika kitabu cha Matendo, usemi "ndimi" za moto unarejelea "miale" ya moto, ambayo inadhaniwa kuwa na umbo linalofanana na ndimi.

Mapendelezo ya Tafsiri

- Kulingana na muktadha, neno "ulimi" linaweza kumaanisha "lughha" au "lughha ya kiroho." Ikiwa haijulikani inarejelea ipi, ni bora kutafsiri kama "lughha."
- Unapozungumzia moto, neno hili linaweza kutafsiriwa kama "miali ya moto."
- Usemi "ulimi wangu unafurahi" unaweza kutafsiriwa kama "Ninafurahi na kumsifu Mungu" au "Ninafurahia kumsifu Mungu kwa furaha."
- Usemi, "ulimi unaodanganya" unaweza kutafsiriwa kama "mtu anayesema uongo" au "watu wanaosema uongo."
- Misemo kama "kwa ndimi zao" inaweza kutafsiriwa kama "kwa kile wanachokisema" au "kwa maneno yao."

(Tazama pia: zawadi, Roho Mtakatifu, furaha, sifa, shangilio, roho)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 12:10](#)
- [1 Yohana 3:18](#)
- [2 Samweli 23:2](#)
- [Matendo 2:26](#)
- [Ezekieli 36:3Wafilipi 2:11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3956, G11000, G12580, G20840

Uliza

Uhalisia:

Neno "uliza" linamaanisha kutaka taarifa kutoka kwa mtu. Usemi "uliza kwa" mara nyingi hutumika kumaanisha kumwomba Mungu hekima au msaada.

- Agano la Kale linarekodi matukio kadhaa ambapo watu waliuliza maswali kwa Mungu.
- Neno hilo linaweza pia kutumiwa kumaanisha mfalme au afisa wa serikali anayefanya utafutaji kuitipia rekodi rasmi zilizoandikwa.
- Kulingana na muktadha, "inquire" inaweza kutafsiriwa kama "uliza" au "tafuta taarifa."
- Usemi "kuuliza kwa Mungu" unaweza kutafsiriwa kama "muulize Mungu kwa mwongozo" au "muulize Mungu cha kufanya."
- Kuuliza kuhusu kitu kunaweza kutafsiriwa kama "kuuliza maswali kuhusu" au "kuuliza habari kuhusu."
- Wakati Mungu anasema "Sitahojiwa na wewe," hii inaweza kumaanisha "Sitakuruhusu kuniuliza maswali" au "hutapewa ruhusa ya kutafuta msaada kutoka kwangu."

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 19:18](#)
- [Ezekieli 20:1](#)
- [Ezekieli 20:30-32](#)
- [Ezra 7:14](#)
- [Ayubu 10:7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1240, H1245, H1875, G18300

Umaarufu

Maelezo:

Neno "umaarufu" linahusu hadhi inayotokana na kujulikana sana na kuwa na sifa inayostahili kutambulika. Kitu au mtu ni "maarufu" ikiwa kina umaarufu.

- Mtu "maarufu" ni mtu anayejulikana na kuheshimiwa sana.
- "Umaarufu" hasa unarejelea sifa nzuri inayojulikana kwa muda mrefu.
- Mji unaojulikana sana mara nyingi unatambulika kwa utajiri na ustawi wake.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "umaarufu" linaweza pia kumaanisha "sifa," "heshima kubwa," au "ukuu unaotambulika na watu wengi."
- Neno "maarufu" linaweza pia kutafsiriwa kama "anayejulikana sana na anayeheshimiwa" au "kuwa na sifa nzuri."
- Usemi "Jina la Bwana litukuzwe katika Israeli" unaweza kutafsiriwa kama "Jina la Bwana lijulikane na liheshimiwe na watu wa Israeli."
- Usemi "wanaume maarufu" unaweza kutafsiriwa kama "wanaume wanaojulikana kwa ujasiri wao," "mashujaa maarufu," au "wanaume wanaoheshimiwa sana."
- Usemi "sifa zako zadumu kwa vizazi vyote" unaweza kutafsiriwa kama "katika miaka yote watu watasikia jinsi ulivyo mkuu" au "ukuu wako unaonekana na kusikika na watu katika kila kizazi."

(Tazama pia: heshima)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 6:4](#)
- [Zaburi 135:12-14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1984, H7121, H8034

Umbea

Ufanuzi:

Neno "umbea" linarejelea kitendo cha kuzungumzia masuala ya kibinafsi ya mtu mwingine, mara nyingi kwa njia hasi na isiyofaa. Mara nyingi, mambo yanayozungumziwa hayajathibitishwa kuwa ya kweli.

- Biblia inasema kwamba kusambaza habari mbaya kuhusu watu ni kosa. Umbea na kashfa ni mifano ya aina hii ya maneno mabaya.
- Umbea ni mbaya kwa mtu anayezungumziwa kwa sababu mara nyingi huharibu mahusiano yake na watu wengine.

(Tazama pia: kashfa)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 5:13](#)
- [2 Wakorintho 12:20](#)
- [Walawi 19:15-16](#)
- [Mithali 16:28](#)
- [Warumi 1:29-31](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5372, G26360, G53970

Umri

Ufanuzi:

Kwa maana hii, neno 'umri' linamaanisha idadi ya miaka ambayo mtu ameishi. Katika Biblia, maneno 'mwenye umri' na 'mzee' yanatumika kumwelezea mtu ambaye ameishi kwa miaka mingi.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kirai 'katika umri mkubwa sana' yanaweza kutafsiriwa kama 'katika miaka mingi' au 'alipokuwa mzee sana' au 'alipokuwa ameishi kwa muda mrefu sana.'
- Neno 'mwenye umri' linaweza pia kutafsiriwa kama 'mzee' au 'mzee sana' kulingana na muktadha.

Marejeleo ya Biblia:

Data ya Neno:

- Strong's:

Umwagaji damu

Ufanuzi:

Neno "umwagaji damu" linamaanisha kifo cha wanadamu kutokana na mauaji, vita, au kitendo kingine cha kikatili.

- Neno hili kimsingi linamaanisha "**kumwaga damu**," ambalo linahusiana na hali ambapo damu inatoka kwenye mwili wa mtu kutoka kwenye jeraha lililo wazi.
- Neno "umwagaji damu" mara nyingi hutumiwa kurejelea mauaji ya watu kwa wingi.
- Pia inatumika kama rejeleo la jumla kwa dhambi ya mauaji.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- "Umwagaji damu" unaweza kutafsiriwa kama "uuaji wa watu" au "watu wengi waliouawa."
- "Kupitia umwagaji damu" pia inaweza kutafsiriwa kama "kwa kuua watu."
- "Umwagaji damu wa watu wasio na hatia" unaweza kutafsiriwa kama "kuua watu wasio na hatia."
- "Umwagaji damu hufuata umwagaji damu" inaweza kutafsiriwa kama "wanaendelea kuua watu" au "uuaji wa watu unaendelea na kuendelea" au "wameua watu wengi na wanaendelea kufanya hivyo" au "watu wanaendelea kuua watu wengine."
- Matumizi mengine ya mfano, "umwagaji damu utakufuatilia," yanaweza kutafsiriwa kama "watu wako wataendelea kupitia umwagaji damu" au "watu wako wataendelea kuuawa" au "watu wako wataendelea kuwa vitani na mataifa mengine na watu wataendelea kufa."

(Tazama pia: damu; mauaji)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 22:6–8](#)
- [Mwanzo 9:5–7](#)
- [Waebrania 9:21–22](#)
- [Isaya 26:21](#)
- [Mathayo 23:29–31](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1818

Uovu

Ufafanuzi:

Kwenye Biblia, neno "uovu" linaweza kumaanisha dhana ya ubaya wa maadili au hisia zisizopendeza. Muktadha mara nyingi utaweka wazi ni maana gani inakusudiwa katika tukio maalum la neno hilo.

- Ingawa "uovu" unaweza kuelezea tabia ya mtu, 'mabaya' yanaweza kumaanisha zaidi tabia ya mtu. Hata hivyo, maneno yote mawili yana maana inayofanana sana.
- Neno 'mabaya' linahusu hali ya kuwa ambayo ipo wakati watu wanafanya mambo mabaya.
- Matokeo ya uovu yanaonyeshwa wazi katika jinsi watu wanavyowadhulumu wengine kwa kuua, kuiba, kudhihaki na kuwa wakatili na wasiokuwa na huruma.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, maneno "uovu" na "mabaya" yanaweza kutafsiriwa kama "mbaya" au "mwenye/yenye dhambi" au "asiye na maadili."
- Njia zingine za kutafsiri hizi zinaweza kuju muisha "sio nzuri" au "sio haki" au "sio ya maadili."
- Hakikisha maneno au misemo inayotumika kutafsiri maneno haya inafaa katika muktadha ambao ni wa kawaida katika lugha lengwa.

(Tazama pia: kukataa kutii, dhambi, nzuri, mwenye haki, shetani)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 24:11](#)
- [1 Timotheo 6:10](#)
- [3 Yohana 1:10](#)
- [Mwanzo 2:17](#)
- [Mwanzo 6:5-6](#)
- [Ayubu 1:1](#)
- [Ayubu 8:20](#)
- [Waamuzi 9:57](#)
- [Luka 6:22-23](#)
- [Mathayo 7:11-12](#)
- [Mithali 3:7](#)
- [Zaburi 22:16-17](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **2:4** “Mungu anajua tu kwamba mara tu utakapoila, utakuwa kama Mungu na utaelewa mema na **uovu** kama yeye.”
- **3:1** Baada ya muda mrefu, watu wengi walikuwa wakiishi duniani. Walikuwa wamekuwa **waovu** na wenyewe vurugu.
- **3:2** Lakini Nohu alipata kibali kwa Mungu. Alikuwa mtu mwenye haki akiishi kati ya watu **waovu**.
- **4:2** Mungu aliona kwamba ikiwa wote wangeendelea kufanya kazi pamoja kufanya **uovu**, wangeweza kufanya mambo mengi zaidi yenye dhambi.
- **8:12** “Mlijaribu kufanya **uovu** mliponiiza kama mtumwa, lakini Mungu alitumia **uovu** kwa wema!”
- **14:2** Wao (Wakanaani) waliabudu miungu ya uongo na walifanya mambo mengi **maovu**.
- **17:1** Lakini kisha akawa mtu **mwovu** ambaye hakumtii Mungu, hivyo Mungu alichagua mtu mwiningine ambaye siku moja angekuwa mfalme badala yake.

- **18:11** Katika ufalme mpya wa Israeli, wafalme wote walikuwa **waovu**.
- **29:8** Mfalme alikuwa na hasira sana kiasi kwamba alimfunga mtumishi **mbaya** gerezani hadi aweze kulipa deni lake lote.
- **45:2** Walisema, "Tulisikia akisema (Stefano) mambo **maovu** kuhusu Mose na Mungu!"
- **50:17** Yeye (Yesu) atafuta kila chozi na hakutakuwa na mateso tena, huzuni, kilio, **uovu**, maumivu, au kifo.

Data ya Neno:

- Strong's: H0205, H0605, H1100, H1681, H1942, H2154, H2162, H2254, H2617, H3399, H3415, H4209, H4849, H5753, H5766, H5767, H5999, H6001, H6090, H7451, H7455, H7489, H7561, H7562, H7563, H7564, G00920, G01130, G04590, G09320, G09870, G09880, G14260, G25490, G25510, G25540, G25550, G25560, G25570, G25590, G25600, G26350, G26360, G41510, G41890, G41900, G41910, G53370

Uovu

Ufanuzi:

Neno "uovu" ni neno ambalo lina maana inayofanana sana na neno "dhambi," lakini linaweza kumaanisha zaidi Matendo ya makusudi ya kufanya makosa au uovu mkubwa.

- Neno "uovu" linamaanisha kupotosha au kupindisha (sheria). Linarejelea dhuluma kubwa.
- Uovu unaweza kuelezewa kama matendo ya makusudi yenye madhara dhidi ya watu wengine.
- Maana nyingine za uovu ni pamoja na "upotofushaji" na "upotovu," ambayo yote ni maneno yanayoelezea hali za dhambi mbaya.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "uovu" linaweza kutafsiriwa kama "ubaya" au "matendo potovu" au "Matendo yenye madhara."
- Mara nyingi, "uovu" hutokea katika maandishi sawa na neno "dhambi" na "uvunjaji" kwa hivyo ni muhimu kuwa na njia tofauti za kutafsiri maneno haya.

(Tazama pia: dhambi, kosa, uvamizi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Danieli 9:13](#)
- [Kutoka 34:5-7](#)
- [Mwanzo 15:14-16](#)
- [Mwanzo 44:16](#)
- [Habakuki 2:12](#)
- [Mathayo 13:41](#)
- [Mathayo 23:27-28](#)
- [Mika 3:10](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0205, H1942, H5753, H5758, H5766, H5771, H5932, H5999, H7562, G00920, G00930, G04580, G38920, G41890

Upanga

Maana:

Upanga ni silaha ya chuma yenye upana inayotumika kukata au kuchoma. Ina mpini na upanga mrefu, wenyewe ncha kali sana ya kukata.

- Katika nyakati za kale urefu wa upanga ulikuwa karibu sentimita 60 hadi 91.
- Baadhi ya panga zina makali mawili na huitwa panga za "makali-imbili" au "makali-mawili".
- Wanafunzi wa Yesu walikuwa na panga kwa ajili ya kujilinda. Kwa upanga wake, Petro alikata sikio la mtumishi wa kuhani mkuu.
- Wote Yohana Mbatizaji na mtume Yakobo walikatwa vichwa kwa panga.

Mapendekezo ya Tafsiri

- Upanga unatumika kama sitiari kwa neno la Mungu. Mafundisho ya Mungu katika Biblia yalifichua mawazo ya ndani kabisa ya watu na kuwashtaki kwa dhambi zao. Kwa njia sawa, upanga hukata kwa undani, ukisababisha maumivu. (Tazama: Sitiari)
- Njia moja ya kutafsiri matumizi haya ya sitiari itakuwa, "Neno la Mungu ni kama upanga, ambao unakata kwa kina na kufichua dhambi."
- Matumizi mengine ya sitiari ya neno hili yalitokea katika kitabu cha Zaburi, ambapo ulimi au usemi wa mtu ulifananishwa na upanga, ambao unaweza kujeruhi watu. Hii inaweza kutafsiriwa kama "ulimi ni kama upanga ambao unaweza kumjeruhi mtu vibaya."
- Ikiwa panga hazijulikani katika utamaduni wako, neno hili linaweza kutafsiriwa kwa jina la silaha nyingine yenye upanga mrefu inayotumika kukata au kuchoma.
- Upanga unaweza pia kuelezewa kama "silaha kali" au "kisu kirefu." Tafsiri zingine zinaweza kujumuisha picha ya upanga.

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Tazama pia: Yakobo (ndugu wa Yesu), Yohana (Mbatizaji), ulimi, neno la Mungu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 12:2](#)
- [Mwanzo 27:40](#)
- [Mwanzo 34:25](#)
- [Luka 2:33-35](#)
- [Luka 21:24](#)
- [Mathayo 10:34](#)
- [Mathayo 26:55](#)
- [Ufunuo 1:16](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0019, H1300, H2719, H4380, H6609, H7524, H7973, G31620, G45010

Upatanisho

Ufanuzi:

Maneno "patanisha" na "upatanisho" yanahusu jinsi Mungu alivyotoa dhabihu ili kulipia dhambi za watu na kutuliza ghadhabu yake dhidi ya dhambi.

- Katika nyakati za Agano la Kale, Mungu aliruhusu upatanisho wa muda kwa dhambi za Waisraeli kupitia dhabihu ya damu, ambayo ilihusisha kuchinja mnyama.
- Kama ilivyorekodiwa katika Agano Jipyä, kifo cha Kristo msalabani ndicho kifuta dhambi cha kweli na cha kudumu pekee kwa ajili ya dhambi.
- Yesu alipokufa, alibeba adhabu ambayo watu wanastahili kwa sababu ya dhambi zao. Alilipa gharama ya upatanisho kupitia kifo chake cha kujitolea.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "patanisha" linaweza kutafsiriwa kama "kulipia," "kutoa malipo kwa," "kusababisha dhambi za mtu kusamehewa," au "kufanya marekebisho kwa kosa."
- Njia za kutafsiri "upatanisho" zinaweza kujumuisha "malipo" au "dhabihu ya kulipia dhambi" au "kutoa njia za msamaha."
- Hakikisha tafsiri ya neno hili haimaanishi malipo ya pesa.
- (Tazama pia: kifuniko cha upatanisho, msamaha, upatanisho, kupatana, ukombozi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezekieli 43:25-27](#)
- [Ezekieli 45:18-20Walawi 4:20](#)
- [Hesabu 5:8](#)
- [Hesabu 28:22](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3722, H3725, G26430

Upatanisho

Ufanuzi:

Neno "kipatanisho" linahusu dhabihu inayotolewa ili kuridhisha au kutimiza haki ya Mungu na kupunguza hasira yake.

- Kumwaga damu ya Yesu Kristo kama sadaka ni upatanisho kwa Mungu kwa dhambi za wanadamu.
- Kifo cha Yesu msalabani kilituliza ghadhabu ya Mungu dhidi ya dhambi. Hii ilifunga njia kwa Mungu kuwatazama watu kwa upendeleo na kuwapa uzima wa milele.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno hili linaweza kutafsiriwa kama "upatanisho" au "kusababisha Mungu kusamehe dhambi na kuwapa watu neema."
- Neno "kipatanisho" lina maana inayokaribiana na "maridhiano." Ni muhimu kulinganisha jinsi maneno haya mawili yanavyotumika.

(Tazama pia: upatanisho, umilele, msamaha, sadaka)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Yohana 2:2](#)
- [1 Yohana 4:10](#)
- [Warumi 3:25-26](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G24340, G24350

Upendo

Ufanuzi:

Kumpenda mtu mwagine ni kumjali mtu huyo na kufanya mambo yatakayomfaidi. Kuna maana tofauti za "upendo" ambazo lugha zingine zinaweza kueleza kwa kutumia maneno tofauti:

1. Aina ya upendo unaotoka kwa Mungu unalenga mema ya wengine hata kama haumnufaishi mtu binafsi. Aina hii ya upendo inajali wengine, bila kujali wanachofanya. Mungu mwenyewe ni upendo na ndiye chanzo cha upendo wa kweli.
- Yesu alionyesha upendo wa aina hiyo kwa kutoa uhai wake ili atukomboe kutoka katika dhambi na kifo. Pia aliwafundisha wafuasi wake kuwapenda wengine kwa kujitoa mhanga.
- Watu wanapowapenda wengine kwa aina hii ya upendo, wanatenda kwa njia zinazoonyesha wanawaza kuhusu kile kitakachowafanya wengine kustawi. Aina hii ya upendo hasa inajumuisha kuwasamehe wengine.
- Kwenye kufunua Maandishi Halisi ya Neno (MHN), neno "upendo" linarejelea aina hii ya upendo wa kujitoa, isipokuwa Maandishi ya Tafsiri yana maana tofauti.

1. Neno jingine katika Agano Jipyä linahusu upendo wa kindugu, au upendo kwa rafiki au mwanafamilia.
  - Neno hili linahusu upendo wa asili wa kibinadamu kati ya marafiki au jamaa.
  - Neno hilo linaweza pia kutumika katika muktadha kama, "Wanapenda kuka kwenvye viti nya muhimu zaidi kwenvye karamu." Hii inamaanisha kwamba "wanapenda sana" au "wanatamani sana" kufanya hivyo.
1. Neno "upendo" linaweza pia kumaanisha upendo wa kimapenzi kati ya mme na mwanamke.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Isipokuwa imeonyeshwa vinginevyo katika maandishi ya Tafsiri, neno "upendo" katika kufunua Maandishi Halisi ya Neno (MHN) linarejelea aina ya upendo wa kujitoa unaotoka kwa Mungu.
- Lugha zingine zinaweza kuwa na neno maalum kwa aina ya upendo usio na ubinafsi, wa kutoa upendo ambao Mungu anao. Njia za kutafsiri hii zinaweza kujumuisha, "upendo wa kujitolea, Mwaminifu" au "kujali bila ubinafsi" au "upendo kutoka kwa Mungu." Hakikisha kwamba neno linalotumika kutafsiri upendo wa Mungu linaweza kujumuisha kutoa maslahi ya mtu mwenyewe ili kufaidisha wengine na kuwapenda wengine bila kujali wanachofanya.
- Mara nyingi neno la Kiswahili "upendo" linaelezea kujali kwa kina ambako watu wanakuwa nacho kwa marafiki na wanafamilia. Lugha zingine zinaweza kutafsiri hili kwa neno au kifungu kinachomaanisha "kupenda sana" au "kujali" au "kuwa na mapenzi makubwa kwa."
- Kwenye muktadha ambapo neno "upendo" linatumika kuelezea upendeleo mkubwa kwa kitu, hii inaweza kutafsiriwa kama "kupendelea sana" au "kupenda sana" au "kutamani sana."
- Lugha zingine pia zinaweza kuwa na neno tofauti linalorejelea mapenzi ya kimpenzi au mapenzi kati ya mke na mume.
- Lugha nyingi lazima zieleze "upendo" kama kitendo. Kwa mfano, wanaweza kutafsiri "upendo unasubira, upendo ni fadhili" kama, "wakati mtu anampenda mtu, ye ye ni mvumilivu kwake na mwema kwake."

(Tazama pia: agano, kifo, dhabihu, kuokoa, dhambi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 13:7](#)
- [1 Yohana 3:2](#)
- [1 Wathesalonike 4:10](#)
- [Wagalatia 5:23](#)
- [Mwanzo 29:18](#)
- [Isaya 56:6](#)
- [Yeremia 2:2](#)
- [Yohana 3:16](#)
- [Mathayo 10:37](#)
- [Nehemia 9:32-34](#)
- [Wafilipi 1:9](#)
- [Wimbo wa Sulemani 1:2](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **27:2** Mtaalamu wa sheria alijibu kwamba sheria ya Mungu inasema, “**Penda** Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, roho yako yote, nguvu zako zote, na akili yako yote. Na **mpende** jirani yako kama unavyojipenda mwenyewe.”
- **33:8** “Ardhi yenye miiba ni mtu anayesikia neno la Mungu, lakini, kadiri muda unavyopita, mahangaiko, utajiri, na anasa za maisha zinamkaba **upendo** wake kwa Mungu.”
- **36:5** Petro alipokuwa akiongea, wingu angavu lilishuka juu yao na sauti kutoka kwenye wingu ikasema, “Huyu ni Mwanangu ambaye nampenda.”
- **39:10** “Kila mtu **anayependa** ukweli hunisikiliza.”
- **47:1** Yeye (Lidia) **alipenda** na kumwabudu Mungu.
- **48:1** Wakati Mungu aliumba ulimwengu, kila kitu kilikuwa kamilifu. Hakukuwa na dhambi. Adam na Hawa **waliopendana**, na walimpenda **Mungu**.

- **49:3** Yeye (Yesu) alifundisha kwamba unahitaji **kuwapenda** watu wengine kwa njia ile ile unavyojipenda mwenyewe.
- **49:4** Yeye (Yesu) pia alifundisha kwamba unahitaji **kumpenda** Mungu zaidi ya unavyopenda kitu kingine chochote, ikiwa ni pamoja na mali yako.
- **49:7** Yesu alifundisha kwamba Mungu **anawapenda** wenye dhambi sana.
- **49:9** Lakini Mungu **aliwapenda** watu wote duniani sana kiasi kwamba alimtoa Mwana wake pekee ili kila mtu amwaminiye Yesu asiadhibiwe kwa dhambi zake, bali ataishi na Mungu milele.
- **49:13** Mungu **anakupenda** na anataka umwamini Yesu ili awe na uhusiano wa karibu na wewe.

Data ya Neno:

- Strong's: H0157, H0158, H0159, H0160, H2245, H2617, H2836, H3039, H4261, H5689, H5690, H5691, H7355, H7356, H7453, H7474, G00250, G00260, G53600, G53610, G53620, G53630, G53650, G53670, G53680, G53690, G53770, G53810, G53820, G53830, G53880

Upokeaji

Ufafanuzi:

Maneno "kupokea" na "upokeaji" yanahusu mchakato wa kumfanya mtu kuwa mtoto wa kisheria wa watu ambao si wazazi wake wa kibiolojia.

- Biblia inatumia "upokeaji" kwa njia ya mfano kuelezea jinsi Mungu anavyowafanya watu kuwa sehemu ya familia yake, na kuwafanya kuwa wana na binti zake wa kiroho.
- Kama watoto waliopokewa, Mungu huwafanya waumini kuwa warithi pamoja na Yesu Kristo, akiwapa haki zote za kuwa wana na binti za Mungu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno hili linaweza kutafsiriwa kwa neno ambalo lugha ya tafsiri inatumia kuelezea uhusiano maalum kati ya mzazi na mtoto. Hakikisha inaeleweka kuwa hili lina maana ya mfano au ya kiroho.
- Kifungu "kupitia kupokewa kama wana" kinaweza kutafsiliwa kama "kupokewa na Mungu kama watoto wake" au "kuwa watoto wa Mungu kiroho."
- Kusubiri "kupokewa kuwa wana" kunaweza kufafanuliwa kama "kutazamia kuwa watoto wa Mungu" au "kusubiri kwa matarajio kwamba Mungu atatupokea kama watoto."
- Maneno "kuwafikisha" yanaweza kutafsiriwa kama "kuwapokea kama watoto wake binafsi" au "kuwafanya kuwa watoto wake binafsi (wa kiroho)."

(Tazama pia: mrithi, rithi, roho)

Marejeleo ya Biblia:

- [Wafeeso 1:5](#)
- [Wagalatia 4:3-5](#)
- Vivyo hivyo, sisi pia tulipokuwa watoto, tulikuwa watumwa wa kanuni za ulimwengu. Lakini wakati ulipotimia, Mungu alimtuma Mwanawe, aliyezaliwa na mwanamke, aliyezaliwa chini ya sheria, ili awakomboe wale waliokuwa chini ya sheria, ili tupate kupokea haki ya kuwa watoto wa Mungu.
[Warumi 8:14-15](#)
- [Warumi 8:23](#)
- [Warumi 9:4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G52060

Uria*Uhalisia:*

Uria alikuwa mtu mwadilifu na mmoja wa wanajeshi bora wa Mfalme Daudi. Mara nyingi anajulikana kama "Uria Mhiti."

- Uria alikuwa na mke mzuri sana aliyeitwa Bathsheba.
- Daudi alifanya uzinzi na mke wa Uria, na akapata mimba ya mtoto wa Daudi.
- Ili kuficha dhambi hii, Daudi alisababisha Uria kuuawa vitani. Kisha Daudi akamwoa Bathsheba.
- Mtu mwengine aliyeitwa Uria alikuwa kuhani wakati wa Mfalme Ahazi.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Ahazi, Bathsheba, Daudi, Mhiti)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 15:5](#)
- [2 Samweli 11:3](#)
- [2 Samweli 11:26-27](#)
- [Nehemia 3:4](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **17:12** Mume wa Bathsheba, mtu mmoja aitwaye **Uria**, alikuwa mmoja wa askari bora wa Daudi. Daudi alimwita **Uria** kutoka vitani na kumwambia aende kwa na mke wake. Lakini **Uria** alikataa kwenda nyumbani wakati askari wengine walikuwa vitani. Hivyo Daudi alimtuma **Uria** kurudi vitani na kumwambia jenerali amweke mahali ambapo adui alikuwa na nguvu zaidi ili auawe.
- **17:13** Baada ya **Uria** kuuawa, Daudi alimuoa Bathsheba.

Data ya Neno:

- Strong's: H0223, G37740

Uru*Uhalisia:*

Uru ulikuwa mji muhimu kando ya Mto Euphrati katika eneo la kale la Wakaldayo, ambalo lilikuwa sehemu ya Mesopotamia. Eneo hili liko katika nchi ya sasa ya Iraq.

- Abrahamu alitoka mji wa Uru, na ni hapo ambapo Mungu alimwita aondoke kwenda nchi ya Kanaani.
- Harani, kaka yake Abrahamu na baba wa Lutu, alikuwa huko Uru. Hii labda ilikuwa sababu iliyomshawishi Lutu kuondoka Uru pamoja na Abrahamu.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Abrahamu, Kanaani, Wakaldayo, Mto Eufrati, Harani, Lutu, Mesopotamia)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 11:27–28](#)
- [Mwanzo 11:31](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0218

Ushirika*Ufanuzi:*

Kawaida, neno "ushirika" linamaanisha mwingiliano wa kirafiki kati ya wanachama wa kundi la watu wanaoshiriki maslahi na uzoefu sawa.

- Kwenye Biblia, neno "ushirika" mara nyingi linamaanisha umoja wa waumini katika Kristo.
- Ushirika wa Kikristo ni uhusiano wa pamoja ambao waumini wanashiriki kati yao kupitia uhusiano wao na Kristo na Roho Mtakatifu.
- Wakristo wa mwanzo walionyesha ushirika wao kwa kusikiliza mafundisho ya Neno la Mungu na kuomba pamoja, kushiriki mali zao, na kula chakula pamoja.
- Wakristo pia wana ushirika na Mungu kupitia imani yao kwa Yesu na kifo chake cha kujitaa msalabani, ambacho kimeondoa kizuizi kati ya Mungu na watu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Njia za kutafsiri "fellowship" zinaweza kujumuisha "kushiriki pamoja," "uhusiano," "urafiki," au "Jamii ya wakristo."

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Yohana 1:3](#)
- [Matendo 2:40–42](#)
- [Wafilipi 1:3–6](#)
- [Wafilipi 2:1](#)
- [Wafilipi 3:10](#)
- [Zaburi 55:12–14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2266, H8667, G28420, G28440, G33520, G47900

Ushuhuda*Ufanuzi:*

Wakati mtu anapotoa "ushuhuda" anatoa kauli kuhusu kitu anachokijua, akidai kwamba kauli hiyo ni ya kweli. "Kushuhudia" ni kutoa "ushuhuda."

- Kwenye sehemu fulani za Agano la Kale, "Ushuhuda" inahusu hasa vibao vyat mawe ambavyo Mungu aliandika amri zake kumi. Kutokana na matumizi hayo, ilikuja kumaanisha sheria ya Mungu kwa upana zaidi.
- Mara nyingi mtu "hushuhudia" kuhusu kitu ambacho amepitia moja kwa moja.
- Shahidi anayetoa "ushuhuda wa uongo" hasemi ukweli kuhusu kile kilichotokea.
- Wakati mwingine neno "ushuhuda" linarejelea unabii ambao nabii amesema.
- Kwenye Agano Jipya, neno hili lilitumika mara nyingi kurejelea jinsi wafuasi wa Yesu walivyoshuhudia kuhusu matukio ya maisha, kifo, na ufufuo wa Yesu.

Neno "shahidi" linamaanisha mtu ambaye amepitia kitu fulani ambacho kilitokea. Kwa kawaida, shahidi pia ni mtu anayetoa ushahidi kuhusu kile wanachojua kuwa ni kweli. Neno "shahidi wa macho" linasisitiza kwamba mtu huyo alikuwa hapo na aliona kilichotokea.

- Kushuhudia kitu inamaanisha kuona kinatokea.
- Kwenye kesi, shahidi "anatoa ushahidi" au "anashuhudia." Hii ina maana sawa na "kutoa ushahidi."
- Mashahidi wanatarajiwa kusema ukweli kuhusu kile walichoona au kusikia.
- Shahidi ambaye hasemi ukweli kuhusu kilichotokea anaitwa "shahidi wa uongo." Anasemekana "kutoa ushahidi wa uongo" au "kushuhudia uongo."
- Usemi "kuwa shahidi kati ya" unamaanisha kwamba kitu au mtu atakuwa shahidi kwamba mkataba umefanywa. Shahidi atahakikisha kila mtu anafanya kile alichoahidi kufanya.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "kutoa ushahidi" linaweza pia kutafsiriwa kama "kueleza ukweli" au "kueleza kile kilichoonekana au kusikika" au "kueleza kutoka kwa uzoefu wa kibinagsi" au "kutoa ushahidi" au "kueleza kilichotokea."
- Njia za kutafsiri "ushuhuda" zinaweza kujumuisha, "ripoti ya kile kilichotokea" au "taarifa ya kile ambacho ni kweli" au "ushahidi" au "kile kilichosemwa" au "unabii."
- Njia za kutafsiri "Ushuhuda" zinaweza kujumuisha, "mabamba ya mawe ambayo niliandika amri zangu" au "sheria ya Mungu" au "amri za Mungu" au "rekodi ya makubaliano kati ya Mungu na Israeli."
- Maneno, "kama ushuhuda kwao" linaweza kutafsiriwa kama "kuwaonyesha kile kilicho kweli" au "kuwathibitishia kile kilicho kweli."

- Maneno, "kama ushuhuda dhidi yao" inaweza kutafsiriwa kama "ambayo itawaonyesha dhambi zao" au "kufichua unafiki wao" au "ambayo itathibitisha kwamba wana makosa."
- Kusema "ushuhuda wa uongo" kunaweza kutafsiriwa kama "kusema mambo ya uongo kuhusu" au "kusema mambo ambayo si ya kweli."
- Neno "shahidi" au "shahidi wa macho" linaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha "mtu anayeona" au "yule aliyeshudia tukio hilo" au "wale walioona na kusikia (vitu hivyo)."
- Kitu ambacho ni "shahidi" kinaweza kutafsiriwa kama "dhamana" au "ishara ya ahadi yetu" au "kitu kinachoshuhudia kuwa hii ni kweli."
- Maneno "mtakuwa mashahidi wangu" yanaweza pia kutafsiriwa kama "mtawaambia watu wengine kunihusu" au "mtawafundisha watu ukweli niliowafundisha" au "mtawaambia watu yale mliyoyaona nikifanya na mliyosikia nikifundisha."
- Kushuhudia inaweza kutafsiriwa kama "kusema kile kilichoonekana" au "kutoa ushahidi" au "kueleza kilichotokea."
- Kushuhudia kitu kunaweza kutafsiriwa kama "kuona kitu" au "kupitia kitu kilichotokea."

(Tazama pia: Sanduku la Agano, hatia, mwamuzi, nabii, kweli)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 31:28](#)
- [Mika 6:3](#)
- [Mathayo 26:60](#)
- [Marko 1:44](#)
- [Yohana 1:7](#)
- [Yohana 3:33](#)
- [Matendo 4:32-33](#)
- [Matendo 7:44](#)
- [Matendo 13:31](#)
- [Warumi 1:9](#)
- [1 Wathesalonike 2:10-12](#)
- [1 Timotheo 5:19-20](#)
- [2 Timotheo 1:8](#)
- [2 Petro 1:16-18](#)
- [1 Yohana 5:6-8](#)
- [3 Yohana 1:12](#)
- [Ufunuo 12:11](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **39:2** Ndani ya nyumba, viongozi wa Kiyahudi walimfungulia Yesu mashtaka. Wakaleta mashahidi wengi wa uongo waliomzungumzia uongo.
- **39:4** Kuhani mkuu alirarua mavazi yake kwa hasira na kupiga kelele, "Hatuhitaji mashahidi wengine. Mmesikia mwenyewe akisema kuwa yeye ni Mwana wa Mungu. Hukumu yenu ni ipi?"
- **42:8** "Imeandikwa pia katika Maandiko kwamba wanafunzi wangu watahubiri kwamba kila mtu anatakiwa kutubu ili apate msamaha wa dhambi zake. Wataanza Yerusalem, kisha waende kwa makabila yote kila mahali. Ninyi ni mashahidi wa mambo haya."

- **43:7** "Sisi ni mashahidi wa ukweli kwamba Mungu alimfufua Yesu kutoka kwa wafu tena."

Data ya Neno:

- Strong's: H5707, H5713, H5715, H5749, H6030, H8584, G02670, G12630, G19570, G26490, G31400, G31410, G31420, G31430, G31440, G43030, G48280, G49010, G55750, G55760, G55770, G60200

Utaji

Ufanuzi:

Neno "utaji" kwa kawaida linamaanisha kipande chembamba cha kitambaa kinachotumika kufunika kichwa au uso kikamilifu au kwa sehemu.

- Mose alifunika uso wake kwa utaji baada ya kuwa mbele za Yahweh, ili mwangaza wa uso wake usiwaangazie watu moja kwa moja.
- Kwenye Biblia, wanawake walivaa shela kufunika vichwa vyao, na mara nyingi nyuso zao pia, walipokuwa hadharani au mbele ya wanaume.
- Utaji ambayo wanawake katika Biblia walivaa usoni mwao huenda yalitengenezwa kwa nyenzo nyembamba ambayo ingeweza kuonekana kwa kiasi fulani na huenda yalifunika sehemu tu ya uso ili macho ya wanawake yawe wazi.
- Kitensi "kufunika" kinamaanisha kufunika kitu na utaji..
- Kwenye baadhi ya tafsiri za Kiingereza, neno "utaji" linatumika kurejelea pazia nene lililofunika mlango wa kuingia Mahali Patakatifu Sana. Hata hivyo, "pazia" ni neno bora zaidi katika muktadha huo, kwani linarejelea kipande kizito na nene cha kitambaa.

Mapendekezo ya Tafsiri

- Neno "utaji" linaweza pia kutafsiriwa kama "kitambaa chembamba kinachofunika," "kitambaa kinachofunika," "kifuniko cha kichwa," au "kifuniko cha uso."
- Kwenye baadhi ya tamaduni, huenda tayari kuna neno maalum kwa ajili ya pazia la wanawake. Inaweza kuwa muhimu kupata neno tofauti linapotumika kwa Mose.

(Tazama pia: Mose)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wakorintho 3:12–13](#)
- [2 Wakorintho 3:16](#)
- [Ezekieli 13:18](#)
- [Isaya 47:1–2](#)
- [Wimbo ulio Bora 4:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H4304, H4533, H4555, H6777, H6809, H7196, H7479, G03430, G25710, G25720

Utambuzi*Ufanuzi:*

Neno "kutambua" linamaanisha kuwa na uwezo wa kuelewa jambo, hasa kuwa na uwezo wa kujua kama jambo ni sahihi au si sahihi.

- Neno "utambuzi" linamaanisha kuelewa na kufanya maamuzi ya busara kuhusu jambo fulani.
- Hii inamaanisha kuwa na hekima na kufanya maamuzi bora.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "kutambua" inaweza pia kumaanisha "kuelewa," "kujua tofauti kati ya," "kutofautisha mema na mabaya," "kuhukumu kwa usahihi kuhusu," au "kutambua haki kutoka kwa makosa."
- "Utambuzi" linaweza kutafsiriwa kama "ufahamu" au "uwezo wa kutofautisha kati ya mema na mabaya."

(Tazama pia: hakimu, mwenye busara)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 3:7–9](#)
- [Mwanzo 41:33–34](#)
- [Mithali 1:5](#)
- [Zaburi 19:12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0995, H2940, H4209, H5234, H8085, G03500, G12520, G12530, G29240

Utawala*Ufanuzi:*

Neno 'utawala' linamaanisha nguvu, udhibiti, au mamlaka juu ya watu, wanyama, au ardhi.

- Yesu Kristo anasemekana kuwa na utawala juu ya dunia yote, kama nabii, kuhani, na mfalme.
- Utawala wa shetani umeshindwa milele kuititia kifo cha Yesu Kristo msalabani.
- Wakati wa uumbaji, Mungu alisema kwamba mwanadamu atakuwa na mamlaka juu ya samaki, ndege, na viumbe vyote duniani.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, njia zingine za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha 'mamlaka,' 'nguvu,' au 'udhibiti.'
- Kirai 'kuwa na mamlaka juu ya' linaweza kutafsiriwa kama 'kutawala' au 'kusimamia.'

(Tazama pia: mamlaka, nguvu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Petro 5:10-11](#)
- [Wakolosai 1:13](#)
- [Yuda 1:25](#)

Data ya Neno

- Strong's: H1166, H4474, H4475, H4896, H4910, H4915, H7287, H7300, H7980, H7985, G26340, G29040, G29610, G29630

Utawala*Ufanuzi:*

Neno "kutawala" linamaanisha kutawala watu wa nchi au ufalme fulani. Utawala wa mfalme ni kipindi cha muda ambacho ye ye anatawala.

- Neno "utawala" pia linatumika kumrejelea Mungu akitawala kama mfalme juu ya ulimwengu wote.
- Mungu aliruhusu wafalme wa kibinadamu kutawala Israeli baada ya watu kumkataa kama mfalme wao.
- Wakati Yesu Kristo atakaporudi, atatawala waziwazi kama mfalme juu ya ulimwengu wote, na Wakristo watatawala pamoja naye.
- Neno hili linaweza pia kutafsiriwa kama "utawala kamili" au "utawala kama mfalme."

(Tazama pia: ufalme)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Timotheo 2:11-13](#)
- [Mwanzo 36:34-36](#)
- [Luka 1:30-33](#)
- [Luka 19:26-27](#)
- [Mathayo 2:22-23](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3427, H4427, H4437, H4438, H4467, H4468, H4475, H4791, H4910, H6113, H7287, H7786, G07570, G09360, G22310, G48210

Utukufu*Ufanuzi:*

Neno "utukufu" ni neno la jumla kwa familia ya dhana zinazojumuisha thamani, heshima, umuhimu, heshima, fahari, au ukuu. Neno "kutukuza" linamaanisha kumpa mtu au kitu utukufu, au kuonyesha au kusema jinsi kitu au mtu alivyo wa utukufu.

- Kwenye Biblia, neno "utukufu" linatumika hasa kumwelezea Mungu, ambaye ni wa thamani zaidi, anayestahili zaidi, muhimu zaidi, mwenye heshima zaidi, mwenye fahari zaidi, na mwenye enzi zaidi kuliko yejote au chochote katika ulimwengu. Kila kitu kuhusu tabia yake kinafunua utukufu wake.
- Watu wanaweza kumtuka Mungu kwa kusimulia mambo ya ajabu aliyoyafanya. Pia wanaweza kumtuka Mungu kwa kuishi kulingana na tabia ya Mungu, kwa sababu kufanya hivyo kunaonyesha kwa wengine thamani, umuhimu, heshima, utukufu, na adhama yake.
- Usemi "kutukuza" unamaanisha kujisifu au kujivunia kitu.

Agano la Kale

- Maneno maalum "utukufu wa Yahweh" katika Agano la Kale kwa kawaida hurejelea udhihirisho unaoonekana wa uwepo wa Yahweh katika eneo fulani.

Agano Jipyta

- Mungu Baba atamtuka Mungu Mwana kwa kufunua kwa watu wote jinsi Yesu alivyo mtukufu kikamilifu.
- Kila mtu anayemwamini Kristo atatukuzwa pamoja naye. Matumizi haya ya neno "kutukuza" yana maana ya kipekee. Inamaanisha kwamba wakati watu wanaomwamini Kristo watafufuliwa, watabadilishwa kimwili kuwa kama Yesu alivyokuwa baada ya ufufuo wake.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, njia tofauti za kutafsiri "utukufu" zinaweza kujumuisha "fahari" au "adhama" au "ukuu wa ajabu" au "thamani kubwa sana."

- Neno "tukufu" linaweza kutafsiriwa kama "lililojaa utukufu" au "lenye thamani kubwa" au "linalong'aa sana" au "lenye ukuu wa ajabu."
- Usemi "toa utukufu kwa Mungu" unaweza kutafsiriwa kama "heshimu ukuu wa Mungu" au "msifu Mungu kwa sababu ya utukufu wake" au "waambie wengine jinsi Mungu alivyo wa ajabu."
- Usemi "utukufu katika" unaweza pia kutafsiriwa kama "sifa" au "kujivunia" au "kujisifu kuhusu" au "kufurahia."
- "Kutukuza" pia inaweza kutafsiriwa kama "kutoa utukufu kwa" au "kuleta utukufu kwa" au "kusababisha kuonekana Yarebu."
- Maneno "mtukuze Mungu" yanaweza pia kutafsiriwa kama "msifu Mungu" au "zungumza kuhusu ukuu wa Mungu" au "onyesha jinsi Mungu alivyo mkuu" au "mheshimu Mungu (kwa kumtii)."
- Neno "utukuzwe" linaweza pia kutafsiriwa kama "kuonyeshwa kuwa mkuu sana" au "kusifiwa" au "kuinuliwa."

(Tazama pia: hshima, utukufu, kuinua, kutii, sifu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kutoka 24:17](#)
- [Hesabu 14:9-10](#)
- [Isaya 35:2](#)
- [Luka 18:43](#)
- [Luka 2:9](#)
- [Yohana 12:28](#)
- [Matendo 3:13-14](#)
- [Matendo 7:1-3](#)
- [Warumi 8:17](#)
- [1 Wakorintho 6:19-20](#)
- [Wafilipi 2:14-16](#)
- [Wafilipi 4:19](#)
- [Wakolosai 3:1-4](#)
- [1 Wathesalonike 2:5](#)
- [Yakobo 2:1-4](#)
- [1 Petro 4:15-16](#)
- [Ufunuo 15:4](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **23:7** Ghafla, anga zilijaa malaika wakimsifu Mungu, wakisema, "**Utukufu** kwa Mungu mbinguni na Amani duniani kwa watu anaowapendelea!"
- **25:6** Kisha Shetani alimwonyesha Yesu falme zote za ulimwengu na **utukufu** wao wote na kusema, "Nitakupa haya yote ikiwa utapiga magoti na kuniabudu."
- **37:1** Yesu aliposikia habari hii, alisema, "Ugonjwa huu hautaishia katika kifo, bali ni kwa **utukufu** wa Mungu."
- **37:8** Yesu alijibu, "Je, sikukuambia kwamba ungeona **utukufu** wa Mungu ikiwa unaniamini?"

Data ya Neno:

- Strong's: H0117, H0142, H0155, H0215, H1342, H1921, H1926, H1935, H1984, H3367, H3513, H3519, H3520, H6286, H6643, H7623, H8597, G13910, G13920, G17400, G17410, G27440, G48880

Utukufu

Ufafanuzi:

Neno "utukufu" au "mtukufu" linarejelea ukuu na fahari, mara nyingi likihusishwa na sifa za mfalme.

- Kwenye Biblia, "utukufu" mara nyingi unahusu ukuu wa Mungu, ambaye ni Mfalme mkuu wa ulimwengu.
- "Mtukufu" ni namna ya kumwita mfalme.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Neno hili linawezza kutafsiriwa kama "ukuu wa kifalme" au "fahari ya kifalme."
- "Mtukufu" inaweza kutafsiriwa kama "Mheshimiwa" au kwa kutumia njia ya kawaida ya kumwita mtawala katika lugha lengwa.

(Tazama pia: mfalme)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Petro 1:16-18](#)
- [Danieli 4:36](#)
- [Isaya 2:10](#)
- [Yuda 1:25](#)
- [Mika 5:4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1347, H1348, H1420, H1923, H1926, H1935, H7238, G31680, G31720

Utukufu

Ufafanuzi:

Neno "utukufu" linamaanisha kitu kilicho bora na cha ubora wa juu. "Mtukufu" ni mtu wa daraja la juu kisiasa au kijamii. Mtu "wa kuzaliwa kwa heshima" ni yule aliyezaliwa kuwa mtukufu.

- Mtukufu mara nyingi alikuwa afisa wa serikali na mtumishi wa karibu wa mfalme.
- Neno "mtukufu" linawezza pia kumaanisha "afisa wa mfalme" au "afisa wa serikali."

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 23:20-21](#)
- [Danieli 4:36](#)
- [Mhubiri 10:17](#)
- [Luka 19:12](#)
- [Zaburi 16:1-3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0117, H1419, H2715, H3358, H3513, H5057, H5081, H6440, H6579, H7261, H8282, H8269, G09370, G21040

Utukufu

Ufafanuzi:

Neno "fahari" linarejelea uzuri wa hali ya juu na umaridadi ambaao mara nyingi unahusishwa na utajiri na mwonekano wa kifahari.

- Mara nyingi, fahari hutumiwa kuelezea utajiri wa mfalme, au jinsi anavyoonekana katika mavazi yake ya gharama kubwa na maridadi.
- Neno "fahari" linaweza pia kutumika kuelezea uzuri wa miti, milima, na vitu vingine ambavyo Mungu ameumba.
- Miji mingine inajivunia rasilimali zao za asili, majengo na barabara za kifahari, pamoja na utajiri wa wakazi wao, ambao unajumuisha mavazi ya kifahari, dhahabu, na fedha.
- Kulingana na muktadha, neno hili linaweza kutafsiriwa kama "uzuri wa ajabu" au "utukufu wa ajabu" au "ukuu wa kifalme."

(Tazama pia: adhama, mfalme, utukufu wa kifalme)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 16:27](#)
- Utukufu na heshima viko mbele zake; nguvu na furaha viko mahali pake.
[Kutoka 28:1–3](#)
- [Ezekieli 28:7](#)
- [Luka 4:7](#)
- [Zaburi 89:44–45](#)
- [Ufunuo 21:26–27](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1925, H1926, H1927, H1935, H2091, H2122, H2892, H3314, H3519, H6643, H7613, H8597

Uumbaji

Ufanuzi:

Neno "kuumba" linamaanisha kutengeneza kitu au kusababisha kitu kiwepo. Kila kitu kinachoumbwa kinaitwa "uumbaji." Mungu anaitwa "Muumbaji" kwa sababu alisababisha kila kitu katika ulimwengu wote kuwepo.

- Wakati neno hili linapotumika kumrejelea Mungu kuumba dunia, linamaanisha aliumba kutoka kwenye kitu kisichokuwepo.
- Wakati wanadamu wanapounda kitu, inamaanisha walikitengeneza kutokana na vitu ambavyo tayari vilikuwepo.
- Wakati mwingine "kuunda" hutumiwa kwa njia ya mfano kuelezea kitu kisichoonekana, kama vile kuunda Amani, au kuunda moyo safi ndani ya mtu.
- Neno "uumbaji" linaweza kumaanisha mwanzo kabisa wa dunia wakati Mungu aliumba kila kitu. Pia linaweza kutumika kumaanisha kwa ujumla kila kitu ambacho Mungu aliumba. Wakati mwingine neno "uumbaji" linarejelea zaidi hasa watu pekee katika dunia.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Lugha zingine zinaweza kulazimika kusema moja kwa moja kwamba Mungu aliumba dunia "kutoka kwa chochote" ili kuhakikisha maana hii iko wazi.
- Fungu, "tangu uumbaji wa dunia" linamaanisha "tangu wakati Mungu alipoumba dunia."
- Maneno yanayofanana, "mwanzoni mwa uumbaji" yanaweza kutafsiriwa kama "wakati Mungu aliumba dunia mwanzoni mwa wakati," au "wakati dunia ilipoumbwa mara ya kwanza."
- Kuhubiri Habari Njema kwa "viumbe vyote" inamaanisha kuhubiri Habari Njema kwa "watu wote popote duniani."
- Fasili "Acha viumbe vyote vifurahi" inamaanisha "Acha kila kitu ambacho Mungu aliumba kifurahi."

- Kulingana na muktadha, "kuunda" inaweza kutafsiriwa kama "kutengeneza" au "kusababisha kuwa" au "kutengeneza kutoka kwa chochote."
- Neno "Muumba" linaweza kutafsiriwa kama "Yule aliyeumba kila kitu" au "Mungu, aliyeumba ulimwengu wote."
- Misemo kama "Muumba wako" inaweza kutafsiriwa kama "Mungu, aliyeumba."

(Tazama pia: Mungu, Habari Njema, dunia)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 11:9-10](#)
- [1 Petro 4:17-19](#)
- [Wakolosai 1:15](#)
- [Wagalatia 6:15](#)
- [Mwanzo 1:1](#)
- [Mwanzo 14:19-20](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3335, H4639, H6213, H6385, H7069, G20410, G26020, G26750, G29360, G29370, G29390, G41600, G54800

Uungu

Ufafanuzi:

Neno "mungu" linatumika kumwelezea mtu anayefanya kwa njia inayomheshimu Mungu na kuonyesha jinsi Mungu alivyo. "Uungu" ni sifa ya tabia ya kumheshimu Mungu kwa kutekeleza mapenzi yake.

- Mtu mwenye tabia ya kiungu ataonyesha matunda ya Roho Mtakatifu, kama vile upendo, furaha, amani, uvumilivu, wema, na kiasi.
- Ubora wa uungu unaonyesha kwamba mtu ana Roho Mtakatifu na anamnia.

Maneno "asiye na Mungu" na "asiye na dini" yanaelezea watu ambao wako katika uasi dhidi ya Mungu. Kuishi kwa njia isiyofaa, bila kumfikiria Mungu, kunaitwa "kutokuwa na Mungu" au "kutokuwa na dini."

- Maana za maneno haya zinafanana sana. Hata hivyo, "kutokuwa na Mungu" na "kutokuwa na Mungu" yanaweza kuelezea hali kali zaidi ambapo watu au mataifa hawamtambui Mungu au haki yake ya kuwatawala.
- Mungu anatoa hukumu na ghadhabu juu ya watu wasiomcha, kwa kila mtu anayemkataa yeye na njia zake.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Usemi "the godly" unaweza kutafsiriwa kama "watu wacha Mungu" au "watu wanaomtii Mungu." (Tazama: nominaladj)
- Kivumishi "Ungu" kinaweza kutafsiriwa kama "mtiifu kwa Mungu," "mwenye haki," au "anayempendeza Mungu."
- Kifungu "kwa njia ya kiungu" kinaweza kutafsiriwa kama "kwa njia inayomtii Mungu" au "kwa vitendo na maneno yanayompendeza Mungu."
- Njia za kutafsiri "uungu" zinaweza kujumuisha "kutenda kwa njia inayompendeza Mungu," "kumtii Mungu," au "kuiishi kwa njia ya haki."
- Kulingana na muktadha, neno "ungodly" linaweza kutafsiriwa kama "lisilopendeza Mungu," "lisilo la maadili," au "kutomtii Mungu."
- Maneno "bila Mungu" na "kutokuwa na Mungu" yanamaanisha kwamba watu wako "bila Mungu" au "hawana mawazo ya Mungu" au "wanatenda kwa njia isiyomtambua Mungu."
- Njia nyingine za kutafsiri "ungodliness" au "godlessness" zinaweza kuwa "uovu," "ubaya," au "uasi dhidi ya Mungu."

(Tazama pia uovu, heshima, kutii, watu wenye haki)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ayuba 27:10](#)
- [Mithali 11:9](#)
- [Matendo 3:12](#)
- [1 Timotheo 1:9-11](#)
-
- [1 Timotheo 4:72 Timotheo 3:12](#) [Waebania 12:14-17](#)
-
- [Waebania 11:71 Petro 4:18](#)
- [Yuda 1:16](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0430, H1100, H2623, H5760, H7563, G05160, G07630, G07640, G07650, G21240, G21500, G21520, G21530, G23160, G23170

Uvumba

Maelezo:

Neno "uvumba" linarejelea mchanganyiko wa viungo vyta harufu nzuri vinavyowashwa ili kutoa moshi wenye harufu nzuri.

- Mungu aliwaambia Waisraeli watoe uvumba kama sadaka kwake.
- Uvumba ultakiwa kutengenezwa kwa kuchanganya viungo vitano maalum kwa kiasi sawa kama Mungu alivyowaagiza. Huu ulikuwa uvumba mtakatifu, hivyo hawakuruhusiwa kuutumia kwa madhumuni mengine yoyote.
- "Madhabahu ya uvumba" ilikuwa madhabahu maalum iliyotumika tu kwa ajili ya kuchoma uvumba.
- Uvumba ultolewa angalau mara nne kwa siku, kila wakati wa sala. Pia ultolewa kila dhabihu ya kuteketezwa ilipofanyika.
- Kuchoma uvumba kunawakilisha maombi na ibada inayopanda kwa Mungu kutoka kwa waumini wake.
- Njia nyingine za kutafsiri "uvumba" zinaweza kujumuisha "viungo vya kunukia vizuri" au "mimea yenyenye harufu nzuri."

(Tazama pia: madhabahu ya uvumba, sadaka ya kuteketezwa, ubani)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 3:1-3](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 13:10-11](#)
- [2 Wafalme 14:4](#)
- [Kutoka 25:3-7](#)
- [Luka 1:10](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2553, H3828, H4196, H4289, H5208, H6988, H6999, H7002, H7004, H7381, G23680, G23690, G23700, G23790, G30310

Uvumulivu

Ufafanuzi:

Maneno "kuvumilia" na "uvumilivu" yanahusu kuendelea kufanya jambo hata kama linaweza kuwa gumi sana au kuchukua muda mrefu.

- Kuvumilia pia kunaweza kumaanisha kuendelea kutenda kwa njia inayofanana na Kristo hata unapopitia majaribu au hali ngumu.
- Kama mtu ana "uvumilivu" inamaanisha ana uwezo wa kuendelea kufanya kile anachopaswa kufanya, hata kama ni chenye maumivu au kigumu.
- Kuendelea kuamini kile ambacho Mungu anafundisha kunahitaji uvumilivu, hasa unapokabiliwa na mafundisho potofu.
- Kuwa mwangalifu usitumie neno kama "mkaidi" ambalo kwa kawaida lina maana mbaya.

(Tazama pia: mgonjwa, majaribio)

Marejeleo ya Biblia:

- [Wakolosai 1:11 Waefeso 6:18](#)
- [Yakobo 5:9-11](#)
- [Luka 8:14-15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G31150, G43430, G52810

Uvunjaji wa sheria

Ufafanuzi:

Neno "kuvunja" linamaanisha kuvunja mipaka au kupita mipaka. Neno hili mara nyingi hutumiwa kwa njia ya mfano, kumaanisha kuvunja amri, sheria, au kanuni za maadili.

- Neno hili linafanana sana na neno "uvunjaji wa mipaka," lakini kwa kawaida linatumika zaidi kuelezea ukiukaji dhidi ya Mungu kuliko dhidi ya ya watu wengine.
- Kuvunja mipaka pia kunaweza kuelezewa kama "vunja mipaka," yaani, kwenda zaidi ya kikomo au mpaka uliowekwa kwa manufaa ya mtu binafsi na wengine.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Kuvunja mipaka kunaweza kufasiriwa kama "dhambi," "kutotii," au "kuasi."
- Ikiwa aya au kifungu kinatumia maneno mawili yanayomaanisha "dhambi" au "kukosa" au "kukosea," ni muhimu, ikiwezekana, kutumia njia tofauti kutafsiri maneno haya. Wakati Biblia inapotumia maneno mawili au zaidi yenye maana sawa katika muktadha huo huo, kwa kawaida lengo ni kusisitiza kinachosemwa au kuonyesha umuhimu wake.

(Tazama: haki)

(Tazama pia: kutotii, dhambi, makosa, uovu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 4:6](#)
- [Danieli 9:24–25](#)
- [Wagalatia 3:19–20](#)
- [Wagalatia 6:1–2](#)
- [Hesabu 14:17–19](#)
- [Zaburi 32:1](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0898, H4603, H4604, H6586, H6588, G04580, G04590, G38450, G38470, G38480, G39280

Uyahudi

Ufafanuzi:

Neno "Uyahudi" linahusu dini inayofuatwa na Wayahudi. Pia inajulikana kama "dini ya Kiyahudi."

- Kwenye Agano la Kale, neno "dini ya Kiyahudi" linatumika, ilhali katika Agano Jipy, neno "Uyahudi" linatumika.
- Uyahudi unajumuisha sheria na maagizo yote ya Agano la Kale ambayo Mungu aliwapa Waisraeli ili watii. Pia unajumuisha desturi na mila ambazo zimeongezwa kwenye dini ya Kiyahudi kwa muda.
- Wakati wa kutafsiri, neno "dini ya Kiyahudi" au "dini ya Wayahudi" linaweza kutumika katika Agano la Kale na Agano Jipy.
- "Uyahudi," hata hivyo, linapaswa kutumika tu katika Agano Jipy, kwa kuwa neno hilo halikuwepo kabla ya wakati huo.

(Tazama pia: Wayahudi, sheria)

Marejeleo ya Biblia:

- [Wagalatia 1:13–14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G24540

Uzazi wa uchungu

Ufafanuzi:

Likitumika kwa muktadha huu, neno "uzazi" linamaanisha mchakato wa mwanamke kujifungua.

- Kirai "katika uchungu" mara nyingi hutumiwa kumwelezea mwanamke ambaye yuko katika mchakato wa kujifungua.
- Kirai "maumivu ya uchungu wa uzazi" kinamaanisha maumivu ambayo mwanamke hupata wakati wa mchakato wa kujifungua.
- Kwa Kiingereza, neno "labor" linatumika kuelezea mchakato wa kujifungua. Lugha nyingine zinaweza kuwa na maneno tofauti kabisa kwa hili.
- Njia nyingine ya kutafsiri kirai "katika uchungu" ni "kujifungua"

(Tazama pia: maumivu ya uchungu wa uzazi)

Marejeleo ya Biblia:

Data ya Neno:

Uzia

Uhalisia:

Uzia alikua mfalme wa Yuda akiwa na umri wa miaka 16 na alitawala kwa miaka 52, ambayo ilikuwa utawala mrefu isivyo kawaida. Uzia pia alijulikana kama "Azaria."

- Mfalme Uzia alijulikana sana kwa jeshi lake lililoandaliwa na lenye ujuzi. Alijenga minara ili kulinda mji na alikuwa na silaha za vita zilizobuniwa maalum zilizowekwa juu yake kurusha mishale na mawe makubwa.
- Mradi tu Uzia alimtumikia Bwana, alifanikiwa. Hata hivyo, mwishoni mwa utawala wake, alijivuna na akamwasi Bwana kwa kufukiza uvumba katika hekalu, jambo ambalo nikuhanipekee aliyeruhusiwa kufanya.
- Kutokana na dhambi hii, Uzziah alipatwa na ukoma na ilimbidi kuishi mbali na watu wengine hadi mwisho wa utawala wake.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Yuda, mfalme, ukoma, utawala, mnara wa ulinzi)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wafalme 14:21](#)
- [Amosi 1:1](#)
- [Hosea 1:1](#)
- [Isaya 6:1–2](#)
- [Mathayo 1:7–8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5818, H5838, H5839

Uzinzi

Ufafanuzi:

Neno 'uzinzi' linarejelea dhambi inayotokea mtu aliyefunga ndoa anapofanya mapenzi na mtu ambaye si mume au mke wake. Wote wawili wana hatia ya uzinzi. Neno 'mzinzi' linaelezea aina hii ya tabia au mtu ye yeyote anayefanya dhambi hii.

- Neno 'mzinzi' kwa ujumla hurejelea mtu ye yeyote anayefanya uzinzi.
- Wakati mwingine neno 'mzinzi' hutumika kubainisha kwamba ni mwanamke aliyezini.
- Uzinzi huvunja ahadi ambazo mume na mke waliwekeana katika agano lao la ndoa.
- Mungu aliwaamuru Waisraeli kutozini.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Iwapo lugha lengwa haina neno moja linalomaanisha 'uzinzi', neno hili linaweza kutafsiriwa kwa kifungu kama 'kuwa na mahusiano ya kimapenzi na mke wa mtu mwingine' au 'kuwa na uhusiano wa karibu na mke au mume wa mtu mwingine.'
- Lugha zingine zinaweza kuwa na njia isiyo ya moja kwa moja ya kuzungumzia uzinzi, kama vile 'kulala na mke au mume wa mtu mwingine' au 'kutokuwa mwaminifu kwa mke wa mtu.' (Tazama: usemi wa heshima)

(Tazama pia: fanya, agano, uasherati, mwaminifu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kutoka 20:14](#)
- [Hosea 4:1–2](#)
- [Luka 16:18](#)
- [Mathayo 5:28](#)
- [Mathayo 12:39](#)
- [Ufunuo 2:22](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **13:6** "Usizini."
- **28:2** Usizini.
- **34:7** "Kiongozi wa kidini aliomba hivi, 'Asante, Mungu, kwamba mimi si mwenye dhambi kama watu wengine-kama vile wanyang'anyi, watu wasio haki, **wazinzi**, au kama yule mtoza ushuru."

Data ya Neno:

- Strong's: H5003, H5004, G34280, G34290, G34300, G34310, G34320

Uzinzi

Ufanuzi:

Neno "uasherati" linahusu shughuli za ngono zinazofanyika nje ya uhusiano wa ndoa kati ya Adamu na mwanamke. Hii ni kinyume na mpango wa Mungu. Toleo la zamani la Biblia ya Kiingereza linaita hii "zinaa."

- Neno hili linaweza kumaanisha aina yoyote ya shughuli za ngono ambazo ni kinyume na mapenzi ya Mungu, ikijumuisha matendo ya ushoga na ponografia.
- Aina moja ya uasherati ni uzinzi, ambayo ni shughuli za kingono hasa kati ya mtu aliyeo au kuolewa na mtu ambaye si mwenzi wa ndoa wa mtu huyo.
- Aina nyingine ya uasherati ni "ukahaba," ambayo inahusisha kulipwa ili kufanya ngono na mtu.
- Neno hili pia linatumika kwa njia ya mfano kurejelea kutokuwa waaminifu kwa Israeli kwa Mungu walipoabudu miungu ya uongo.

Mapendelezo ya Tafsiri:

- Neno "uasherati" linaweza kutafsiriwa kama "uasherati" mradi tu maana sahihi ya neno hilo inaelewaka.
- Njia nyingine za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha "matendo ya ngono yasiyo sahihi" au "ngono nje ya ndoa."
- Neno hili linapaswa kutafsiriwa kwa njia tofauti na neno "uzinzi."
- Tafsiri ya matumizi ya sitiari ya neno hili inapaswa kuhifadhi neno halisi ikiwa inawezekana kwa kuwa kuna ulinganisho wa kawaida katika Biblia kati ya kutokuwa mwaminifu kwa Mungu na kutokuwa mwaminifu katika uhusiano wa kimpenzi.

(Tazama pia: uzinzi, MUNGU WA UONGO, Malaya, Mwaminifu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 15:20](#)
- [Matendo 21:25-26](#)
- [Wakolosai 3:5-8](#)
- [Waefeso 5:3](#)
- [Mwanzo 38:24-26](#)
- [Hosea 4:13-14](#)
- [Mathayo 5:31-32](#)
- [Mathayo 19:7-9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2181, H8457, G16080, G42020, G42030